

октобар-децембар 2017.

ЖИЧКИ БЛАГОВЕСНИК

Часопис Епархије жичке

„Ко окуси од чаше знања постаје скептик,
а ко је испије до дна постаје верник“

Франсис Бекон

ЖИЧКИ БЛАГОВЕСНИК

Часопис Епархије жичке
октобар-децембар 2017.

Издази са благословом
Његовог Преосвештенства
Епископа жичког г. Јустина

Насловна сѝрана:

Стварање света

Последња сѝрана:

Манастир Жича
- фотографија -

СIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.222(497.11)

ЖИЧКИ благовесник : часопис Епархије
жичке / одговорни уредник Александар Р. Јев-
тић. - 1997, бр. 1 - . - Краљево : Епархија жи-
чка, 1997 - (Краљево : МАК-ДИ). - 24 cm

Наставља традицију Жичког благовесника из
1919. године.
ISSN 2466-5320 = Жички благовесник

COBISS.RS-ID 186541319

Сви текстови представљају
ставове аутора

САДРЖАЈ

Тема броја:

Свети Николај Жички

Вера и знање 2

Пројџосинђел Сава (Илић)

Хипотетичка сагласност као начин поимања
односа науке и теологије (Први део) 3

Јереј Александар Р. Јевтић

Фундаментализам и релативизам - Нацрт за
један дијалог.....7

Зоран Мајић

Реафирмација срца путем неурокардиолошких
истраживања.....10

Мр Александра Малешевић

Биомедицински потпомогнута оплодња из
хришћанског угла – Постхумна оплодња,
истополни парови, самци (Трећи део).....14

Богословље, историја Цркве, култура:

Проф. др Драгољуб Даниловић

Манастир Жича као центар духовног и
културног живота црквене епархије и
српске државе средњег века (Трећи део).....17

Пројџонамесник Љубан Петровић

Манастир Рујан.....21

Марија Гајић

Михаило Миловановић(1879-1941).....23

Ђакон Марко Ерић
Господин Милутин Ђурђић - Добитник
Епархијског ордена.....26

Снежана Милошевић
У помен мати Теодори.....29

Јереј Дејан Марковић
Страница православног хумора.....30

Лирски благовесник:

Драган Хамовић
Лирски живопис Патријарха Павла (Драган
Драгојловић. *Лесџиве њаџријарха Павла*. Бео-
град: Просвета, 2017).....31

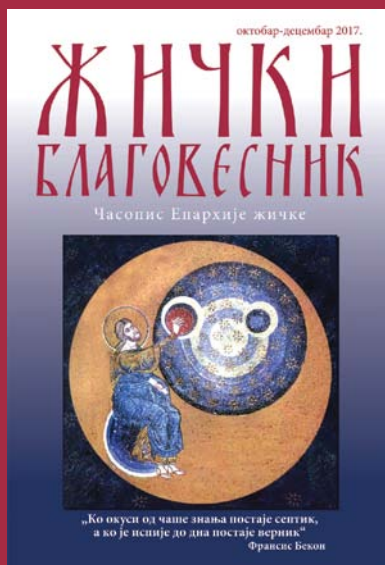
Веронаука:

Вероучиџељи Олџица Андрић и Александар
Тимоџијевић
Основна школа „Милинко Кушић“ ,
Иваџица.....38

Давид Иванвић, ученик 4. разреда Средње школе
„Драџачево“, Гуча
Убица и убијени у роману „Злочин и казна“ 40

Вероучиџељ Јелена Драџојевић
Семинар „Интергративни приступ у Верској
настави“ 41

Летопис богослужења Епископа жичког.....42

Главни и одговорни уредник
јереј Александар Р. Јевтић

Уређивачки одбор:

Архимандрит др Тихон (Ракићевић),
протојереј-ставрофор Љубинко Костић,
протојереј-ставрофор Милић Драговић,
протојереј Миломир Радић,
протојереј мр Небојша Дабић,
јереј Новица Благојевић,
др Драган Хамовић,
јереј Ратко Хрваћанин

Издавач:

ЕУО Епархије жичке,
Трг Светог Саве 4,
Краљево

e-mail:

z.blagovesnik@gmail.com

Дизајн и џрипрема:

Јелена Нешковић

Штампа:

МАК-ДИ, Краљево

Тираж:

2000 примерака

ВЕРА И ЗНАЊЕ

Је ли ти хладно, Теодуле?

(...)

Теодуле, кад би Индија знала шта је потребно за њено спасење! Ај, не го-миле знања, ма колико великог и дубоког и сјајног; заиста не то, него само проста детиња вера у Бога Сина Божјега, у Месију и Путовођу, који је с неба дошао и зна пут к небу. Једно зрно вере у Христа вреди више него све огромно бреме знања о свему и свачему само не о оном главном. Заиста са свим знањем свију ришија и гуруа индијских, човек се осећа као коњ у вршају што везан за стожер трчи у кругу, а не може да се сам одреши и иде дома. Треба да дође Домаћин да га одреши. И дошао је Домаћин, али то Индија не зна; свезнајућа Индија све зна само то што је најглавније још не зна.

Њено знање о свима стварима је запрешћујуће. Њена философија стоји над свим паганским и европским философијама (јер све су философије паганске); њено самомучење, аскетизам њених безбројних синова изазива сузе и ангела небесних а камоли људи. Али све узалуд. Знање не спасава; вера спасава.

А само је једна вера у свету, једна у историји човечанства. То је вера хришћанска. Све друго што се лажним именом назива вером није вера, него или знање, или полузнање или гатање. Безбројна знања људи су досегли, али веру, једину праву ве-

ру Бог је донео човечанству. Знања се мењају, вера остаје. И европска и индијска знања сваки час могу се променити, али Христос и његова наука надживеће време и сву васиону. Једна је вера – Христова. Један је Спас – Христос. Један је циљ – Царство небесно. Један је васкрситељ – васкрсли Христос. Један судија света – Он, увек исти и једини.

Теодуле, не дувај више и не мучи се. Твоја дрва баш сасвим се уплеснивише. Гомилање триплета није помогло да се ватра разгори. *Гомилање знања, ђо човеку и од човека, никад није дало ни ђојлоше ни свейлошти роду људском.* Озевосмо обојица.

Није узалуд српски народ, иако близак рођак Индијана, назвао Индију „земљом проклетом“. Устанимо са ове прастаре прашине индијске и бежимо. Вратићемо се опет у њу, када Тома зидар, апостол и први просветитељ Индије, буде то измолио од Господа Исуса Христа. И када Домаћин, Бог љубави, који није заборавио Индију, буде одредио и заповедио.

Свети Николај Жички, *Теодул*

ХИПОТЕТИЧКА САГЛАСНОСТ КАО НАЧИН ПОНМАЊА ОДНОСА НАУКЕ И ТЕОЛОГИЈЕ

- Први део - УВОД

Вера је основ свега чему се надамо, *ио-тврда ствари невидљивих* (Јев. 11, 1) основни је постулат хришћанства који је Апостол Павле тако једноставно и узвишено изложио. Јеврејима није било тешко разумети појам вере јер су га наследили кроз старозаветну теологију, али хришћанство које је Апостол настојао да посеје у душама Јелина захтевало је да га чују на њима разумљивом језику, језику логике и философије. У том сегменту ширења проповеди нове објављене вере, хришћанство долази први пут у контакт са тада признатом науком. Започиње њихов однос који ће кроз историју попримати различите форме. Бивају привучени једно другом, јер њихова идеја је у почетку барем била иста – открити смисао постојања.

И тада, као и сада, однос према теологији био је лични избор, независан од друштвеног статуса, образовног профила или чак научне посвећености. Тада постављено питање апостола Павлу, *можемо ли знаћи каква је *ио* нова наука коју *и*и казујеш?* (Дап. 17, 19) остаје и данас актуелно за одређени број припадника научних кру-

Остаци на Ареопагу, месту чувене беседе Светог Апостола Павла (Дап 17, 16-34)

гова. Међутим, симболична слика њихових будућих односа постаће да *Павле оишде из њихове средине* (Дап. 17, 33), али *и*иак неки људи *и*рисџуишше уз њега и *и*овероваше (Дап. 17, 34).

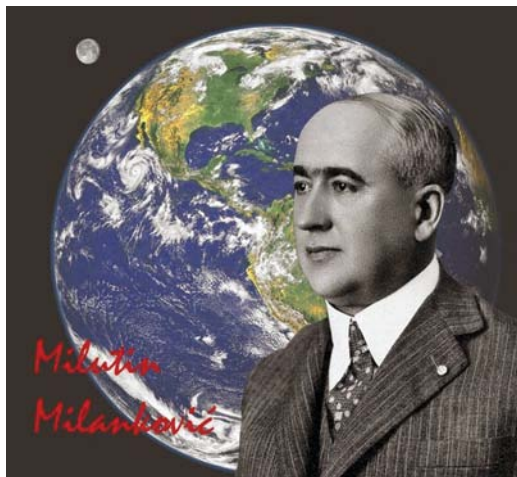
Врхунац античке философије обележен је осећајем крајње безнадежности и очаја. Свет је вечан и тамница је и самим боговима. Заиста је немогуће доживети како је изгледао сусрет Откривења и намученог, исцрпљеног човека трагаоца чије трагање није било награђено упркос огромној нади која у другој форми очито испуњава и надахњује и данашњу научну заједницу искрених посвећеника и поклоника сазнања. Сасвим је очигледно да је „савремена субјективност у потрази за идентитетом,

смислом, хармонијом, стабилношћу, који су плимским процесима детрадиционализације и дехришћанизације оспорени“ (Богдан Лубардић, „Истинитост и друштвена улога религије“).

У наставку, покушаћемо да прикажемо резултат односа две конститутивне компоненте стварности, руководећи се задатом темом.

ШТА ЈЕ НАУКА?

Да би донекле дошли до објашњења односа који нам стоји у наслову, најпре је потребно изложити шта се подразумева под појмом наука. Које знање можемо назвати научним и како овај појам треба разумети.

Загонетка настанка света одувек је заокупљала мисао човека. Историја нам показује да су и најстарије цивилизације трагале за спознајом окружења и у тим бесконачним напорима доспели до одређених сазнања, према данашњим мерилима скромним, али ипак значајним за оно доба. Вавилонски и персијски свештеници били су заокупљени посматрањем и проучавањем звезда и небеских тела покушавајући да њихово кретање тумаче као појаве које су у нераскидивој вези са догађајима у људској стварности. Искуства која су сакупили налазе се у темељима данашње науке. Милутин Миланковић је у делу *Кроз васиону и векове* записао: „Посматрајући звездано небо, они су запазили да оно не стоји на миру него да се креће; звездана јата на западној страни неба спуштају се, не мењајући свој облик према хоризонту, да онде утону, док се на источном делу хоризонта појављују нова јата и пењу увис. Пратећи кретање из ноћи у ноћ, из године у годину, они су

увидели да се цело небо обрће око једне осе, која пролази кроз стајалиште посматрача и кроз једну тачку на небу која једино изгледа непомична. Ми данас знамо да је то обртање звезданог неба, које се научно зове дневним кратањем неба, само привидно и последица ротације Земље око њене осе“. Скуп оваквих и сличних искустава је захтевао њихову артикулацију што је постепено довело до појаве сложених математичких функција.

Према сличним принципима истраживања и закључивања настала су и прва знања из медицине. Богатство историјских докумената из ове области је огромно. Сведочанства о интересовању човека за сопствено тело као носиоца бића и активности су стара колико и сам човек. И не само за поменуто. Боголико људско биће се интересује за све што га окружује од првог дана рођења. Савремена психологија иде још и даље, у пренатални период живота, пре самог рођења човек је човек. Испитује и истражује. Тумачи и закључује са различитим исходима.

Једном речју, тумачење и разумевање обухвата цело искуство света. У језичком искуству кристалисано је стечено искуство и традиција. Бог је обдарио човека говором, дао му је моћ да упозна другог. Да на тај начин изгради сопствену личност из које ће црпети своје овоземаљско битисање. Човек кроз језичку комуникацију и солидарно људско деловање философира у пракси. Стиче уметничка, историјска и практична искуства која су истинита, а која се не могу назвати научна. Према савременом разумевању овог појма, под „научним знањем“ подразумева се знање одређено и омеђено јасним параметрима. Научно знање је једна ограничена врста знања. У најопштијем смислу, оно је систем образложених знања који почива на одређеном несумњивом сведочанству – експерименту. Илустра-

ОДЛИКЕ САВРЕМЕНЕ НАУКЕ

ције ради, велики научник Милутин Миланковић је према овом критеријуму врло прецизан кад се за време свог боравка 1926. године у Цариграду пита „због чега на овом благословеном земљишту, које је хиљадама година било центар грчке културе, није могла да цвате наука“. И још додаје: „Преко једанаест векова био је Цариград престоницом византијске царевине и за све то време није он дао науци стоти део онога што је Александрија дала за два века“.

Према горе наведеном, наука свесно и систематски концентрише своје напоре на одређена поља сазнања. Ово међутим има за последицу да су научна сазнања попут делова огромног мозаика коме се не назире ни почетак ни крај или још мање смисао. Убеђење у постојање смисла је за философа А. Вајтхеда нужност: „Не може бити ниједне живе науке уколико нема распрострањеног нагонског уверења у постојање неког *Поретка Стивари*, а посебно *Поретка Природе (Наука и модерни свети)*“.

КОРЕНИ ЕВРОПСКЕ НАУЧНЕ МИСЛИ

Наука какву данас познајемо настала је у Европи, још тачније на њеном западном делу. Плодно тле за њен развој настаје у веома бурном и временски убрзаном процесу разградње римокатоличког догматизма и формализма којем претходи развој схоластичког приступа проблему, те на чијој платформи мишљења и настаје наука. Иако ово представља негативан процес, на овом хумусу настаје синтеза општечовечанског научног сазнања. Овим се никако не искључује допринос који су дале културе које су раније постојале: грчка, египатска, персијска, кинеска и многе друге.

Битна карактеристика европског духа је уверење да постоји поредак у природи и да је ту законитост и ред могуће открити, што није ништа друго него откривање узрока и последица у природи, тј. принципа каузалитета без којег су незамисливе класичне научне теорије, а које, наравно, сада озбиљно доводи у питање пре свега модерна физика. Код европског човека дуго је стваран идеал о законитости света. Постојала је чак и вера, која још увек постоји, да се рационално може уредити и из тога реда створити свет и живот. До 17. века није могуће јасно повући демаркациону линију између теологије, философије и наука, па и уметности. До тада су се хришћанска теологија и наука међусобно условљавале и прожимале. Тек у 18. и 19. веку долази до раздвајања теологије и науке и њиховог антагонизма. У овом периоду наука је попримила карактеристике религије, а религија карактеристике науке. Логички позитивизам и сциентизам су наговештавали крај теологије, крај религије, смрт метафизике и смрт Бога. Према овим теоријама не само да су научне истине апсолутне и извесне, не само да наука има монопол у откривању истине о целокупној стварности, него, како тврди Берtrand Расел, изван науке нема никаквог знања. Ако нам наука о нечему ништа не може рећи, онда се то уопште не може знати: о томе је бесмислено и мислити, јер то напросто не постоји. У овом периоду у теологији је настала тзв. апологетска мисао чији је циљ био да се научно докаже вера, постојање Бога, да се научно осврне на бројне научне хипотезе о Богу, посебно оне негативне. Још увек нису сагледане трагичне последице оваквог тумачења, тј. претварање науке у религију и, с друге стране, религије у науку. У 20. веку овакве те-

„Природа нам говори математичким језиком.“ Галилео Галилеј

нденције су претрајавале, али је истовремено сазревало сазнање и уверење о неопходности дијалога између теологије и науке. Овакав став о међусобном дијалогу заступају многи научници и теолози. И познати физичар Вернер Хајзенберг је рекао да: наука и религија могу једна без друге, али да човек не може без једне и без друге. Овај велики научник често је истицао да најплоднији развој постоји увек онде где се два различита типа мишљења нађу заједно. Данас преовладава став код већине научника да наука има своје границе, да постоји тачка иза које наука не може да иде. Постоје питања на које наука нема одговор, постоје појаве које се научно не могу разумети. Исто тако, данас преовладава став да наука не води нужно у атеизам, како се често веровало у претходном периоду. Наиме, дански физичар и нобеловац Нилс Бор каже: „Они који кажу да проучавање науке чини човека атеистом мора да су прилично глупи људи“. По речима Радована Биговића: Научници и теолози све више долазе до сазнања да из дана у дан постоје све већи предуслови, а и потреба, за успешним ди-

јалогом и сарадњом на релацији наука–теологија (*Хришћанство и наука*).

На истоку је владало јединство свих научних дисциплина. У византијском периоду Црква је била отворена за нова научна сазнања и достигнућа у свим областима људске мисли, а то стога што стварност није делила на свету и профану, него ју је доживљавала као један јединствени свет Божији. Хришћански Оци Истока поставили су зачетке нечега што ће се много векова касније одиграти на сцени западне Европе. Нажалост, културно–историјско виђење Истока и на његовом врхунцу, из перспективе западног човека дуго је сматрано периодом декаденције. Често су се, по речима Милутина Миланковића, на западу могли чути закључци слични овима: „Ми смо видели како су се оне (науке) дивно развиле на равном тлу Александрије испрженом од сунца, а овде, у овоме земаљском рају, осушили су се и они плодови који су онде сазрели“.

- *наставиће се* -

Протосинђел Сава (Илић)

ФУНДАМЕНТАЛИЗАМ И РЕЛАТИВИЗАМ

-Нацрт за један дијалог-

Свега има да се види и чује у разним ТВ емисијама. Оне које су на добром гласу, као колико-толико пристојне у односу на остале, учине да има смисла поседовати телевизор. У једној од таквих емисија, пре отприлике две године, гостовала је једна дама која је имала врло занимљиво излагање. Троје гостију је говорило о правима у савременом српском друштву. Искрено, на основу искуства оваквих тема на телевизији, није се могло очекивати баш много лепих речи о деловању Српске Православне Цркве као институције. Ипак, изненадио је став горе поменути. Она је тврдила да је СПЦ често дискриминисана, када јој се не дозвољава да изнесе своје мишљење. Тачно и ретко мишљење. Као и иначе све што вреди.

Какве везе овај уводни излет има везе са нашим насловом?

Ево овако. Да кренемо са Карлом Попером. Овај мислилац је изнео доста оригиналних мисли на пољу наше теме. Човек не може да одоли његовој сугестивности, аналитичности, кохерентности, свежаности. Тако се закључак у нашим главама већ родио за време читања. Скоро

да бисмо Поперу могли пријатељски препоручити савет који је својевремено Јован Скрелић, строги судија о књижевном квалитету српских писаца, дао проти и књижевнику Тадији Костићу: *остивави чийаоцима да сами схваће оно што си хтео да им йоручиши*. Ипак, престрого и недобронамерно је ово било према добром и вредном проти који је само желео да поручком подстакне на морално живљење.

Према Поперу не бисмо имали разлога да будемо превише благи, бар из хришћанског угла. Ево и зашто. Сам наслов његове чувене књиге *Отворено друштво и његови непријатељи*, поставља нас да се запитамо ко смо и где смо ту ми. Ако пажљиво испратимо његову мисао доћићемо до закључка да смо добри чланови отвореног друштва ако прихватимо да немамо право да будемо сигурни да смо у праву. На такву ситуацију нас упућује и *Иеза о научној айроиријацији у истини*. Ова звучна теза нас подсећа да се у истини само учествује, да се она не поседује, да и други и различити могу бити учесници исте.

Међутим, остаје нејасно да ли истина постоји. Она као да је слагалица којој цело човечанство додаје по неки део, па тако у недоглед. Када бисмо на то гледали са чисто људског становишта, заиста звучи прихватљиво. Међутим, подсетили бисмо се овде и става Светог Григорија Паламе који је у преписци са ученим схоластицима поред катафатичког и апофатичког богословља, истицао и важност аподиктичког богословља. Зачуђујуће је превиђање овога и у већини савремених учених списа православног богословља о исихазму. Зато се не смемо пуно љутити на

Попера и његове следбенике. Нема их много. У то се може уверити по нашим библиотекама и књижарама, преко статистике интересовања и читаности дела овог извонредног мислиоца. Не мора неко други да нас брани. Поштујмо добре саговорнике. Можда квалитетном аргументацијом добијемо и савезнике у мишљењу. Шта би се то могло приговорити Поперу?

Затвореност у релативизму. Иако му је отвореност била идеја водилца, ипак није успео да побегне затворености. Она је осиромашење упркос привидном богатству. Мноштво несигурних људи не могу да роде истину. Они могу да у порођајним мукама мисли дођу до закључка да је све пролазно, непотпуно и релативно. Тиме нас неће учинити радоснима, већ само скромнима. Лепо је и то.

Чуднијим се јављају самоуверени горделивци међу православнима који мисле да је истина у њима самима. Неко од савремених српских психолога је приметио да се поједине ауторитарне личности налазе у црквеним заједницама легитимишући тиме сопствену деструктивност и наметљивост коју пројављују у свакодневном животу у породици, на радном месту и другде. Сетисмо се и речи Светог апостола Павла: који имају изглед побожности, а силе њене су се одрекли (2 Тим 3,5). Није ни чудо зашто многимаше наше правоверје понекад личи на фундаментализам.

Да покушамо одмрсити ово клупко које су замрсили релативизам и фундаментализам. Ко су или ко би требало да буду православни хришћани у савременом отвореном друштву?

Ево покушаја одговора: „Исус му рече: Ја сам пут и истина и живот; нико не долази Оцу осим кроз мене“ (Јн 14, 6); „Тада Исус говораше Јудејцима који су му поверовали: Ако ви останете у науци мојој, заиста сте моји ученици; И познаћете истину, и истина ће вас ослободити“ (Јн 8, 31-32).

Митрополит Јован (Зизјулас) о евхари-

стијском доживљају истине упечатљиво пише: „Евхаристија открива Христа-Истину као „посетиоца“ и као „станиште“ (Јован 1, 14) Божје у историји и стварању, тако да Бог може бити посматран у слави Своје Истине и отворен за причаснике Његове животне заједнице. За Цркву не постоји нека друга реалност или искуство Истине као заједнице, која је тако добра као што је Евхаристија. У евхаристијском скупу, Божја Реч не долази на човека и креацију извана, као у Старом Завету, него као „тело“ – кроз наше унутрашње искуство, као део креације. Из истог разлога, Божја Реч не живи у људском уму као рационално знање, или у људској души као мистично унутрашње искуство, него као заједничарење унутар заједнице“ (*Биће као заједница*).

Ослобођени од себе ми нећемо бити фундаменталисти који се сматрају свезнајућим и мрзе друге, нити релативисти који збуњено мисле да је свако у праву. Пут који нам дарује Тројични Бог Који у Цркви борави је откривењски. Он је пројављен у Цркви која нас препорађа кроз покајање. Овде се лечимо од гордости која замагљује видно поље сазнања, јер *сви су људски крајковиди уми* (Његош) или по речима Светог Максима Исповедника: „Јер мислити да знамо, не допушта напредовање у познању“ (*Главе о љубави*, 3, 81).

Ипак, знамо да Бог не лаже. На нама је да свим својим бићем кроз сазнајно-подвижнички начин живота постанемо учесници Истине, а затим и њени ненаметљиви сведоци. Не бисмо смели да ово помешамо са наметаном нам сликом о нама самима. Многи би данас хтели да православни хришћани себе доживљавају као фундаменталисте који би требали да постану релативисти. Хтели би да Црква заборави на своје предање, да поверује да се јуче родила, да откривења нема, и да треба да ћути као скромно патријархално васпитано дете у време свеопште развра-

тности.

Попера и Светог Григорија Паламу да нас мало ко чита. Зато је много фундаменталиста и релативиста. Свакоме други личи на оно што сам не би желео да буде. *Теорија о пројекцији* подсећа да се често може у другима видети оно што не желимо да признамо себи као своју особину. Скоро исто је значење Господње поруке: „Извади најпре брвно из ока свога“ (Мт

7, 5; Лк 6, 42).

Наука и богословље не морају бити непријатељи. За почетак могу да буду добри саговорници, а на крају се можда деси и оно о чему је пре око четири века писао учени Франсис Бекон (1561-1626): „Ко окуси од чаше знања постаје скептик, а ко је испије до дна постаје верник“

Јереј Александар Р. Јевтић,
парох у Краљеву

РЕАФИРМАЦИЈА СРЦА ПУТЕМ НЕУРОКАРДИОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА

Сажетак:

Неурокардиологија може пружити ширу дефиницију срца него биомедицина преокупирана неуролошким истраживањима. Срце неурокардиологије није само пумпа или мишић, већ комплексни мултифункционални орган. Да би се потврдио такав концепт у овом тексту су сажета савремена сазнања о биофизичким својствима срца. Путем њих могуће је реafirмирати стари кардиоцентрични приступ поимања стварности.

Увод

Неурокардиологија се дефинише као биомедицинска научна област која комбинује увиде кардиологије и неурологије са информационом и инжењерским техникама. Одликује се персоналним медицинским приступом, систематском дијагностиком, индивидуалном оптимизацијом терапије и усмереношћу на истраживање веза између мозга, аутономног нервног система (АНС) и срца. Има изражен афинитет ка везивању са другим областима као што су нанотехнологије, друге гране медицине и нарочито Традиционална Кинеска медицина (ТКМ). Такође, може се окарактерисати и као област која проучава срце као неурохормонски, односно неуролошки, ендокрини и имуни орган. Овако дефинисана неурокардиологија може послужити да се превазиђе пренаглашавање мозга кроз истраживања неуронаука. Свеопшта истицања неуролошких истраживања и редуковање срца у оквиру механистичког појма пумпе или мишића довели су до тога да *енцефалоцентрични поглед* представља доминантну парадигму епохе у којој живимо. То подразу-

мева уверење да човеково биће највише одређују мозак (енцефалон) и неуролошки процеси као, наводна, основа мишљења, сазнања, учења, свести, па и душе и религиозних осећаја. С друге стране, старим наредима кардиоцентрични приступ био је општа основа разумевања. Човек давнине се углавном ослањао на срце, сматрајући га средиштем сопственог бића, средством спознаје, односа са Богом и другим човеком, као и доживљавања стварности. Скорија неурокардиолошка истраживања могу рехабилитовати кардиоцентрично гледиште, па чак и понудити могућност за превазилажење супростављености са енцефалоцентричним погледом.

Срце у светлу Неурокардиологије

Срце је највећи генератор електромагнетне (ЕМ) енергије у организму. Док су мождани таласи доступни само осетљивим електродама на глави, кардио поља се могу мерити било где на телу, па чак и изван њега. Микромеханичке осцилације и ЕМ таласи из срца простиру се кроз телесна ткива, крв, биолошку воду и канале. Њих сваког трена региструју механорецепторске и магнеторецепторске ћелије организма. То, такође, може значити да *имјулсне* кардиолошке побуде дају суптилни биоритмички такт за складно функционисање организма (тзв. органску кохеренцију). Стога су кардио сигнали есенцијални параметри виталности. Међу њима најдоступнији је пулс, архетипски сигнал живота, *per se*. Када се мери континуално током времена (нпр. 10 минута) добија се кључни неурокардиолошки си-

гнал (HRV, *heart rate variability*) у коме се садрже информације о комплексној комуникацији срца са АНС-ом и мозгом. Тако да срце није само мишић: тек једна трећина од укупног броја срчаних ћелија су обичне мишићне ћелије. Поред тога, срце поседује више од 40 000 неурона који могу да формирају локалне неуронске мреже што представља структурну основу за обраду и меморисање информација. Затим, срце производи хормоне и неуротрансмитере, звучне таласе, топлоту, механички притисак. Оно утиче на мозак, такође. Поред селективности реаговања срца на спољашњи стимулус, примећено је да аферентни улази у мозак из срца могу да смање или повећају мождану активност, што, заузврат, утиче на перцепцију и моторну активност. Клиничка истраживања показују да након решавања кардиолошких проблема долази и до побољшања неуролошких стања (нпр. код шлога, епилепсије, аутизма). Стога су и мозак и срце битни за органску кохеренцију. Чак, у одељима интензивне неге добро је познато да органска кохеренција и телесни интегритет не нестају са можданом смрћу већ са престанком рада срца. Неурокардиологијом се показује да је стање АНС-а, као диригента рада унутрашњих органа и невољних функција веома важно за органску кохеренцију. Стога, уместо пренаглашавања једног органа, боље је говорити о синергији мозга и срца у којој АНС има улогу посредовања. Но, ни у неурокардиологији сигнали срца и крвног притиска нису употребљиви као знакови за опште распознавање болести. Лекари ТКМ, пак, уз помоћ технике опицавања умеју да

разликују 28 врста пулса који имају дијагностичке назнаке. Изгледа да су они осетљивији за регистровање суптилнијих образаца у пулсу него неурокардиолошка инструментација. Тек недавно показано је да су болести праћене губитком фракталности и комплексности у сигнаlima HRV-а.

Неурокардиоваскуларни систем

Срце је први функционални орган који се развија у ембриогенези. Прва асиметрија (нарушавање симетрије) у ембриону дешава се када се успостави куцање срца и његово повезивање у циркуларни систем. Након тога, срце мора непрекидно да ради до краја живота. Нарушавања

асиметрије положаја срца током пренаталног периода доводи до функционалних поремећаја организма. Међутим, још увек је нејасно како се она ус-

поставља. Порекло телесне симетрије, такође, није у потпуности научно разјашњено. Постоје претпоставке да је успоставља магнетно поље и/или експресија гена. Ипак, неки регулациони систем је потребан који би је наводио. ТКМ и интегративна медицина претпостављају да је то акупунктурни систем који се формира пре било ког другог органског система. Многа научна истраживања још увек нису дала сагласје на шта се односи акупунктурни систем у физичком смислу. На основу увида неурокардиологије може се претпоставити да терапеутски ефекти ТКМ укључују утицај на АНС и неурокардиолошке информационе, ене-

ргетске и функционалне повезаности. Врло могуће је да *ћи* (витална енергија) коју ТКМ лекари коригују ради побољшања здравственог стања може бити манифестација садејства ЕМ енергије срца и кардиовакуларне циркулације. Виталитет *ћи* саби се могао превести као живост-енергија; у неорјенталној антропологији то по највише одговара еросу који је, уствари, један заборављен медицински појам. Ерос/*ћи*, у зависности од харизме, има назначење да буде у функцији искуствене спознаје и учешћа у међуљудској комуникацији и молитви. Јер, када је личносна гестикација прожета сублимираним еросом (оплемењеним енергизмом срца) јавља се осећај пуноће љубавног општења, надахнутост. И интелект саучествује у томе. Али, ослањајући се искључиво на интелект не само да је тешко достићи утисак пуноће личног односа, већ и само међусобно разумевање постаје отежано.

Јединство физичког и метафизичког срца

Неурокардиолошки увиди истакнути у претходним пасусима могу послужити враћању изворној хришћанској кардиоцентричној онтологији; претпоставка су комплетнијег физичког концепта срца које је достојно да се доведе у везу са метафизичким срцем. То је у складу са поимањем старих народа који су имали целовито сагледавање и нису правили разлику између срца као духовног појма и телесне конституције. Таквим приступом стари Кинези су овладали техникама освешћивања сопственог *ћи*, а самим тим и свесног регулусања невољних функција (као што су крвни притисак и срчани ритам, уз помоћ вежби *ћи* гонга, медитативног дисања и сл). На тај начин остварује се органска кохеренција и хармонија између срца и ума. Али, то није циљ по себи, нити је здравље крајња сврха тога, како би могло логично деловати. Синергија мо-

зга и срца и органска кохеренција су потребни ради формирања духа, а престају са његовим довршењем (Свети Лука војно-јасенецки).

Мистичко-љубавно поимање и живот у пуноћи приступачни су човеку искреног срца и незлобивог ума. Избегавањем мисаоног хаоса, бављењем мирним, тихим мислима, пуним љубави и доброте могуће је имати унутрашњи мир у срцу, захваљујући чему и органи функционишу без оптерећења (Старац Тадеј). То има и егзистенцијални значај јер је кључно деловати не из главе, већ од срца када су све умне силе концентрисане унутар њега. Тако, уместо хладног интелектуалног или контеплативног приступа, истински живот подразумева живљење у пуноћи (доживљавања и сазнања), тј. кроз искуство проживљавања, учења, рада, и најважније, вољења свим срцем. Јер, по речима Светог Јефрема Сирина: „У срцу је живот, у њему треба да се живи“. Стога, треба послушати његов савет и отићи у себе, у чудесну одају срца и духа и тражити Царство Божије. У складу са тим, Свети Макарије Египатски сматра срце органом у који човек прикупља благодат Божију; она се током живота у срцу чува скривено, али се проширује и на остале органе и делове тела. По васкрсењу благодат више неће бити скривена већ ће се у њу човек оденути. Тиме се од назначења долази до подобја срца. Према, Светом Луки војно-јасенецком, то је задобијање новог тела, нових чула, новог мозга и новог срца за сазнавање и живот у преображеном свету, Новом Јерусалиму у коме ће „бесмртно срце бити центар нових, чистих и дубоких осећања“. А то је, пре свега, дар Духа Светог.

Углавном, кардиоцентрични приступ није било какав теоретски концепт. Значајан је у практичном животу, нарочито у духовности. Добротољубље и аскетска литература су препуни указивања да је молитва без срца и срдачне тоpline го-

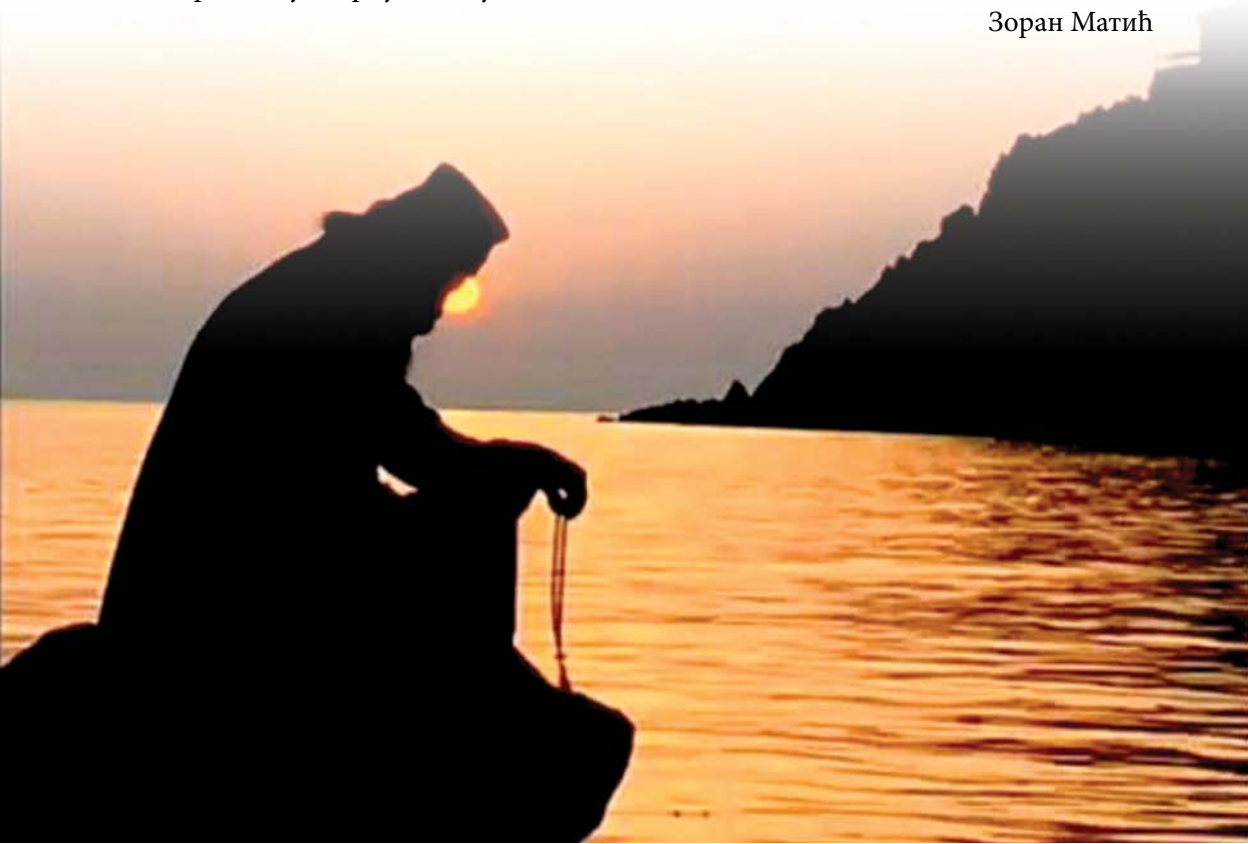
тово немогућа. Притом, не мисли се симболично или метафорички на срце, већ буквално. У питању је психосоматска пракса у којој постоје препоруке приклањања главе ка грудима, уз концентрисано и успорено дисање како би ум лакше сишао у срце. О томе врло илустративно сведочи и архимандрит Софроније (Сахаров) спомињући ситуацију када је у послушање добио да научи грчки језик. Отишавши у библиотеку, усмеривши пажњу на књигу осетио је како му се ум пење из срца ка челу. Тад је приметио да му је ум годинама уназад боравио у срцу.

Закључак

У овом тексту информације о срцу су сабране ради наглашавања обостраних кардио-неуролошких утицаја и њиховог значаја за јединство људског организма. Након сумирања ових сазнања можемо стећи представу о срцу као мулти-еми-

тујућем, мулти-функционалном и сензорском органу што нас може призвати да се више фокусирамо на срце, као што су то чинили древни људи. Јер оно, према томе, није архаични симбол, литерарна метафора, већ реалан орган у коме се налази извор ероса, покретач живота, сопство и тајанствена дубина бића у којој се човек сусреће са Господом. Међутим, људима упућеним у духовност овако сабране информације могу деловати сувишне. Оне су, у ствари, адресиране ка тамо где разум претендује на централно место у бићу и пренебегавање срца. Дакле, сугерише се на могућност уравнотеженог приступа свима нама живећим у савременом свету, да прокопавамо тунел кроз бедем рационализма који нам дели ум од срца. Јер тек сједињењем ума са срцем уз помоћ благодати Божије, човек може постићи целовиту/целомудрену природу и обожење.

Зоран Матић

БИОМЕДИЦИНСКИ ПОТПОМОГНУТА ОПЛОДЊА ИЗ ХРИШЋАНСКОГ УГЛА

Постхумна оплодња, истополни парови, самци -Трећи део-

Поред поступака БМПО-е у којима долази до настанка прекобројних ембриона за које немамо намеру да у поступку у којем су настали буду имплантирани у утерус мајке ради омогућавања њиховог даљег развоја и живота, за хришћане су неприхватљиви и поступци потпомогнуте постхумне оплодње, као и поступци који се изводе с намером да истополни парови, било мушки или женски, и особе које живе саме дођу до потомства, јер њима бива угрожена личност учесника у поступку.

Постхумна оплодња је поступак БМПО-е при којем се користе репродуктивне ћелије једног од биолошких родитеља детета које се има родити за оплодњу након смрти тог родитеља, на основу његовог писменог пристанка а на захтев намераваног родитеља који жели да њима оплодња буде извршена, и којем ће дете припасти по рођењу. Такође, могуће је постхумно наставити поступак БМПО-е са ембрионом оних који су били живи у моменту његовог настанка, али не и наставка поступка.

Поступак постхумне оплодње је као противприродан за хришћане неприхватљив. Његовим омогућавањем нашом

противприродном интервенцијом изостаје љубавни однос оних од чијих гамета дете настаје. Такође, дете које се овим поступком има родити с намером се лишавља природног права да буде доведено у живот од живих родитеља, те да има и одраста уз оба биолошка родитеља. На овај начин се показује изостанак љубавног односа намераваног родитеља према њему, чинећи оно што није у најбољем интересу детета. Уколико је ембрион зачет у моменту док су оба родитеља била жива, изостаје њихов љубавни однос према њему, јер су допустили да буде замрзнут, доведен у неприродно стање за човека,

чиме је прекинут његов однос са другим (најпре са мајком, кроз саживот са којом би доживљавао и остали свет, а што би утицало на формирање његове личности), при чему нико није могао гарантовати да ће икад бити одмрзнут. Штавише, неприхватљива

је намера да се пренатални развој детета које се има родити у поступку БМПО-е омогући тек након смрти његовог биолошког родитеља.

Новим Законом о биомедицински потпомогнутој оплодњи РСрбије према чл. 25, који говори о корисницима права на БМПО-у, није предвиђена могућност

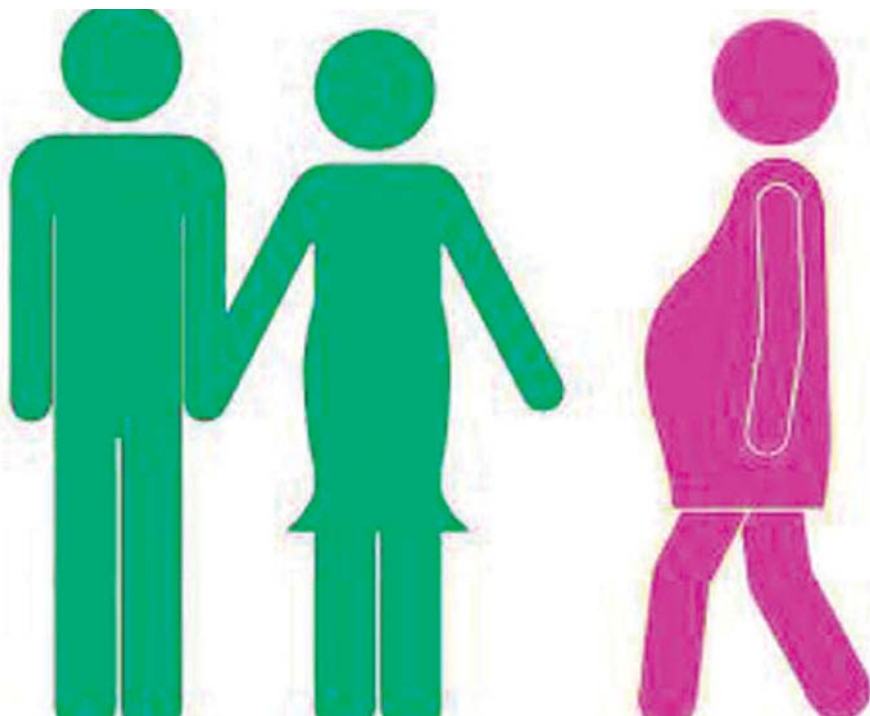

постхумне оплодње. Такође, према чл. 41. у поступку БМПО-е дозвољено је употребљавати репродуктивне ћелије, односно ембрионе давалаца који су живи.

БМПО у сврху стицања потомства истополних парова нужно представља вид хетерологне оплодње, тј. оплодње донираним репродуктивним ћелијама, због природне немогућности зачећа гаметима истополних намераваних родитеља. Постоји више могућности овакве оплодње: када један гамет потиче од једног од намераваних истополних родитеља а други, супротног пола, је дониран, или када се у поступку БМПО-е користи дониран ембрион, а по потреби и услуга сурогат мајке.

Поступак БМПО-е у сврху стицања потомства истополних намераваних родитеља, као противприродан, за хришћане је неприхватљив. Као што није природно омогућена оплодња истополних гамета, тако није природом одређено одрастање детета уз истополне родитеље. Овим поступком дете које се има родити с намером се лишава природног права да

одраста уз оба своја (хетерополна) биолошка родитеља, као и мајку која га је носила и родила. Неко ће рећи да истополни „родитељи“ могу бити бољи родитељи „свом“ детету од хетерополних који не обављају родитељску дужност како би требало. Стога је важно нагласити да овакав аргумент у одбрану истополног „родитељства“ уопште није у равни са родитељством. Родитељство је биолошка категорија, и не подлеже промени у односу на добро или лоше вршење родитељских дужности. Родитељство се не одређује према томе да ли неко може бити добар или лош родитељ, већ да ли је неко дете генетски нечије, те ко га је носио и родио. Био добар или лош, он и даље остаје родитељ, без обзира да ли му бива одузето вршење родитељске дужности. Стога, ако би се за неки истополни пар тврдило да могу бити бољи „родитељи“ него одређени хетерополни, то не значи да им се из овог разлога треба доделити родитељство, јер они, природно, никад не могу бити заједнички родитељи, већ је за оне хетерополне који нису добри роди-

тељи свом детету потребно утврдити да ли треба да им се одузме право вршења родитељске дужности у складу с најбољим интересом детета. Чланом 25. Закона о БМПО-и у РСрбији, за разлику од неких других земаља, није предвиђено кориштење права на БМПО-у истополним паровима, с обзиром да законски није призната њихова заједница живота.

С обзиром да је сурогат материнство нашим Законом о БМПО-и чл. 66/1 забрањено, искључује се и законска могућност права на БМПО-у мушкарцу који живи сам.

Чланом 25/2 предвиђено је, међутим, право на поступке БМПО-е пунолетној и пословно способној жени која живи сама и која је, како се овим чланом наводи, „способна да врши родитељску дужност и у таквом је психосоцијалном стању на основу кога се оправдано може очекивати да ће бити способна да обавља родитељске дужности, у складу са законом, у интересу детета.“

Пре свега, апсурдно је да родитељство жене која живи сама може бити у интересу детета онда када је дете с намером доведено у ситуацију да одраста само уз једног родитеља, јер је, природно, у интересу детета да одраста уз оба родитеља. Одростање уз једног родитеља може бити у интересу детета само као нужност, уз нежељену немогућност из било којих разлога да расте уз оба родитеља, или када оно не би било у интересу детета, а никако као жељена и с намером конструисана ситуација.

Као поступак који није у најбољем интересу детета, којим му се с намером одузима могућност и природно право да одраста уз оба родитеља, као и због изостанка љубавног односа оних од чијих гамета настаје, тј. донора и намераваног родитеља, поступак БМПО-е ради стицања потомства жене која живи сама за хришћане је неприхватљив.

Дете у свом пренаталном периоду није само део нечијег тела, да би власник свог тела имао право одлучивати о његовој судбини као о свом ткиву, и то без обзира на последице које по његов живот својом делатношћу изазива. Стога је за хришћане потребно да право на стицање потомства буде усклађено са правима самог потомка који се стиче.

Тврдња да у савременим условима велики број деце зачете природним путем одраста само уз једног родитеља не оправдава поступак БМПО-е у којем ће жена која живи сама доћи до потомства, јер при зачећу деце природним путем није, или као неприхватљива не би смела постојати намера да одрастају само с једним родитељем, већ се то сматра недостатком по дете, а не заштитом дечијег интереса.

Такође, тврдња да свака особа може имати користи од рађања детета и оснивања породице, те разлочи да се има дете – вољети и бити вољен, не могу оправдати овакав поступак, јер полазе само од интереса намераваног родитеља, док се интерес детета не узима у обзир. Остварење намераваног родитеља као родитеља стоји у директном односу према детету које намерава добити, што значи да су права и интереси намераваног родитеља и детета условно повезани, те се не могу једни занемаривати ако се говори о остварењу других.

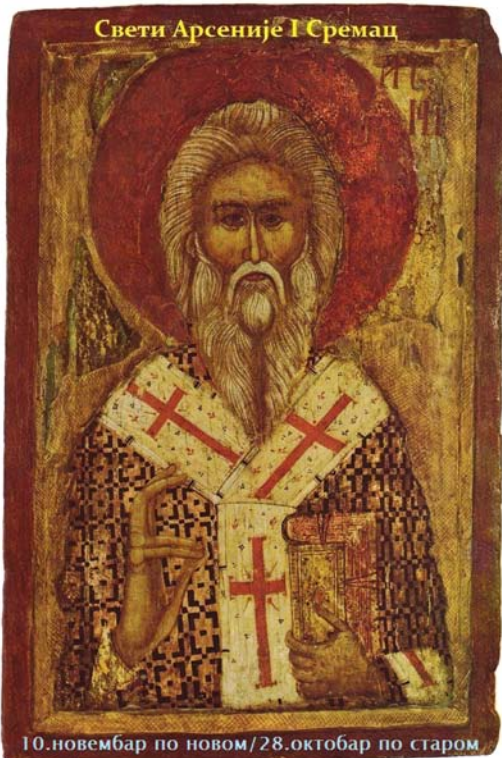
Свакако да нека мајка која сама одгаја своје дете може бити најбоља и најпожртвованија мајка свом детету, што подразумева да при његовом зачећу није имала намеру да дете одраста без оца, већ га стицајем одређених околности одгаја сама.

-наставак у следећем броју-

мр Александра Малешевић

МАНАСТИР ЖИЧА КАО ЦЕНТАР ДУХОВНОГ И КУЛТУРНОГ ЖИВОТА ЦРКВЕНЕ ЕПАРХИЈЕ И СРПСКЕ ДРЖАВЕ СРЕДЊЕГ ВЕКА

-Трећи део-

Други српски архиепископ од 1233-1266

Премештање архиепископског трона у Пећ, започето још у време Арсенија I, није одузело Жичи значај архијерејског седишта, а у изворима не постоји ниједан податак о укидању жичког властелинства, а још мање о укидању архиепископове архидијецезе. Напротив, у годинама када је Српском црквом управљао Јевстатије I (1279-1286), Жича поново постаје центар архиепископове делатности. У раду Данила II откривају се драгоцени подаци о Јевстатијевом епархијском управљању:

А светиу и дожасѣвену цркву, која му од Госѣода беше ѿверена, коју зовемо велика архиепископѣ сръска, за њу се неослабно дринуо, у свему добройошредном, и хойѣћи је ѿказайѣи обилну у сваком довољсѣву, да се од ѿаквој неисказаноја боѣйсѣтва и ѿредивне лейоѣи мноје светиѣ цркве, које су ѿод њеном облашћу, исѣуне свакоја именованој боѣйсѣтва“.

Није поуздано утврђено колико је дуго Јевстатије боравио у Манастиру Жичи, али се код Данила II проналази податак о „тешкој“ и „блаженој“ болести која је обузела архиепископа у току његовог дужег боравка у Спасовој цркви. Састављач *Живоѣа краљева и архиепископѣ сръских забележио је у свом делу следеће речи: Када је ѿрошло мало неко време живоѣа овоја ѿреосвећеноја архиепископѣ Јевсѣйаѣија... и када је ѿагда био у славној архиепископѣији, местѣу званом Жича, ваистѣину унайред разумеде да иде из овоја светиа у ѿренебесни. Претходно је припремио за своје погребене мраморну раку у „дому Спасову“, и сазвао сабор властѣи њеѣове духовноја садржања, ѿј. околних епископѣа и свечасних иѣумана и боѣодојажљивих црнаца (монаха) и свети клира црквеноја. Помен „околних“, односно суседних, епископа пружа небориве доказе о животу жичке архидијецезе као засебне епархијске јединице. Иако не постоји сведочанство о именима епископа из суседних епархија, који су учествовали на сабору и на Јевстатијевој сахрани у Манастиру Жичи, може се претпостави-*

ти да су тада били присутни рашки, топлички и моравички епископи, као архиепископи из „околних“ епархија, а можда и епископи из зетске, хумске и хвостанске епархије, као архиепископи чије су се области граничиле са архиепископским властелинством.

И после блаженог упокојења архиепископа Јевстатија I, Жича је била место ходочашћа и чудесних исцељења. Архиепископ Данило II наводи чуда која су се десила над Јевстатијевим гробом о исцељењу болесника, о сновиђењу жичког епископа и сабору предвођеном краљем Милутином и архиепископом Јаковом, који су открили Свете мошти Јевстатија I. Ослањајући се на вести које пружа Данило II, може се тврдити да је за време архиепископа Јакова (1286-1292) Манастир Жича било место ходочашћа гробу архиепископа Јевстатија I и место одржавања црквеног сабора који га је канонизовао. Ипак, у ово време „наишла је велика опасност од подизања рата и не маала узбуна на то свето место“, због чега је архиепископ Јаков заједно са „сабором свештеничким“ пренео Јевстатијеве мошти из Манастира Жиче у Цркву Светих апостола у Пећи. Изворни подаци у *Живошима краљева и архиепископа српских* омогућавају дефинисање хронолошког оквира у коме се догодило пустошење Жиче. Уз чињеницу да су се током значајног временског периода Јевстатијеве мошти налазиле у првој престоници Архиепископије, следи и сведочанство да су свете мошти „бригом преосвећеног архиепископа Јакова“ биле пренете из Жиче у Пећ. Тако се и може закључити да је до пресељења дошло на крају девете деценије XIII века а најкасније 1292. године.

Сви архиепископи од Јевстатија II (1292-1309) до Данила II (1324-1337) трудољубиво су обнављали порушене грађевине у склопу манастирског комплекса. Време краља Милутина и архиепископа Јевстатија II остало је запамћено по „обна-

вљању Жиче али не савршено“, а када је Црквом управљао Сава III (1309-1316) живописана је јужна капела са фрескама, посвећеним Светом архидјакону Стефану. Под архиепископом Никодимом (1317-1324) живопис на манастирским зидовима је добио свој некадашњи сјај, али је ипак архиепископ Данило II предузео најобимније радове да Жича заблиста у пуној светлости. Описујући градитељски подухват Данила II, Милоје Васић закључује да је архиепископ „обновио Жичу у савршеној лепоти колико му је било могуће“. Тада је кровна конструкција жичког храма замењена новим оловним покривачем, саборна трпезарија је обновљена и живописана а изграђена је и пространа припрага са катихуменима. Наведени подаци о градитељској делатности архиепископа упућују на закључак да су, и поред чињенице да је седиште Архиепископије премештено у Пећ, српски првојерарси посвећивали велику пажњу Манастиру Жичи и да своју прву престоницу никада нису трајно напустили.

Сусрет између цара Душана и првог српског патријарха Јоаникија, у лето 1354. године, у Манастиру Жичи пружа сигурне доказе о важности првог седишта Архиепископије, што се потврђује и потоњим догађајима. У српској држави Лазаревића и Бранковића, Манастир Жича је централно место државно-црквених сабора. Први пут, када је 2. марта 1382. године, уз присуство кнеза Лазара Хребељановића и патријарха Спиридона, издата повеља о оснивању Манастира Дренче. Убрзо затим, у јесен 1390. или у пролеће 1391. године, у Жичи је одржан сабор који је изабрао Данила III за српског патријарха.

Напади Турака Османлија на територије српске средњовековне државе, довели су до премештања црквених центара и архиепископских седишта у Београд, Жичу, Ресаву (Манасију) и Смедерево. И поред тога што су патријарси и даље столovali у Пећком манастиру, уз Манастир

Жичу бележе се први пут називи „патријаршија“. Тако је у чувеној *Есфијменској њовељи* „По неизреченом милосрђу и човекољубљу ... Исуса Христа... деспот Ђурађ милошћу божјом... христољубиви господар Срба са од Бога дарованом... христољубивом господарицом госпођом Јерином... приложио за опскрбу манастирску... од новобрдске царине по педесет литара сребра... Задатом речју и заповешћу ... записало се године 6938. (1429) месеца септембра 11. у патријаршији у Жичи“. У лето 1446, две године након обнављања Српске Деспотовине, „у дане благодастивог и христољубивог господина деспота Ђурђа и његових синова... Никодим по милости Божјој патријарх, приложио је књигу великој цркви патрија-

ршије у Жичи“. Шест година касније, 1452. патријарх Никодим II приложио је књигу „великој цркви патријаршије“, али није забележено да ли у Жичи или у Пећи. Уочи пада Српске Деспотовине под турску власт патријархово седиште било је у Пећи али се поглавар цркве налазио повремено и у „великој цркви патријаршије у Жичи“. Спомињање „патријаршије у Жичи“, у изворима из времена владавине Бранковића, говори у прилог мишљења да је Жича уз Пећки манастир била потпуно равноправно место боравка српских патријараха и један од центара црквеног живота Српске Деспотовине.

Прекид историјског памћења и постепени заборав вишевековне улоге Жиче везују се за столеће између коначног

пада Деспотовине (1459) и обнове Патријаршије (1557), која је од тада заувек Пећка.

Простирање архиепископског властелинства у свим деловима државе, са многобројним жупама, селима, планинама, утврђењима и трговима указује на закључак да је српски првојерарх био личност од највишег ауторитета и да су му владари указивали посебно поверење. На место жичких архиепископа, касније и патријараха, бирани су најчешће хиландарски монаси и искусни епископи, са посебним организаторским способностима и духовним вредностима. Српски владари су поштовали саборне одлуке црквених архијереја, а најбољи пример представља одлука сабора из 1317. године да се за архиепископа изабере Никодим уместо Данила, иначе кандидата краља Милутина.

Од друге половине XIV века Манастир Жича добија поново на значају као архијерејско седиште. У време деспота Ђурђа Бранковића први пут се наводи податак о „патријаршији у Жичи“ а од пада Српске Деспотовине под османлијску власт најстарије црквено седиште препуштено је тровековном историјском забраву. Једини траг о привременом обнављању монашког живота налази се у тур-

ским пописима смедеревског санџака из 1572. године. Поред села некадашњег жичког властелинства Ратине, Заклопаче, Рибнице, Горње и Доње Врбе, Замчана, Конарева, први пут се у једном турском дефтеру бележи Манастир Жича. У попису из 1540. године уписано је да село Жича, припада Пожеги, док је у попису из 1572. године наведено да Манастир Жича код села Крушевице припада Пожеги. Десет година пре турског пописа смедеревски митрополит Захарије затекао је пуст манастир и подигао келије за монахе. У време обнављања Пећке патријаршије, вратили су се и монаси у Манастир Жичу, и то највероватније исти они који су основали на Фрушкој Гори Манастир Шишатовац.

Од овог времена па све до XIX века и обнове манастира коју је започео око 1856. године епископ Јоаникије Нешковић, Манастир Жича је запустео и неправедно пао у заборав. Овим радом зато и покушавамо да оживимо прошлост и обновимо слику о непролазној вредности вечне „српске приче“.

Проф. др Драгољуб Даниловић

МАНАСТИР РУЈАН

Манастир Рујан смештен је у селу Врутцима, у „поткриљу“ планине Поникве, на реци Ђетињи, која се раније називала Биоска. Манастир Рујан се називао и Рујаница, а припадао је рујанском срезу. Сматра се да су срез и манастир назив добили по биљци рују, која је била веома распрострањена у долини Ђетиње. У Средњем веку биљка руј имала је широку примену у бојењу коже и била је важан извозни артикл. Најстарији и једини сачуван помен Рујанског манастира је запис монаха Теодосија у поговору Четворојеванђеља штампаног 1536/37. године: „По вољи Оца, њо зајовестии Сина и наклоностии Светиої Духа, и њомоћи Боја која славимо у Тројици, и ѡречистиѣ Владичице Мајке Њејове и наше, Бојородице, најисана је ова дожанска књија јодине 7045. у манастиру који се зове Рујански, њод њојкриљем ѡ планине која се зове Поникве, на реци која се зове Беаска, на селу које се зове Врујици, ѡри храму Светиоја и славноја Великомученика и Победоносца Христиова Георгија. Трудю сам се о овоме ја ѡрешни, убоји умом, а бојати и ѡрехом, у Христиу слуја, монах Теодосије...“ Манастир Рујан је посвећен Светом великомученику Георгију. Претпоставља се да је по-

дигнут негде у 15. веку или почетком 16. века. Све остало везано за овај манастир, изглед храма, ко га је саградио и начин настанка, вероватно ће и у будућности остати обавијено велом тајне. Многи сматрају да је 1557. године манастир доживео разарање до потпуног уништења готово свих материјалних трагова. Како се манастир налазио у пограничној области, на реци Ђетињи, која је у појединим временским раздобљима била граница између турске и угарске државе, многа дешавања могу се управо тиме објаснити.

Изузетно повољни услови свакако су допринели одабиру управо овог места за подизање манастира, посебно што се у близини налазио извор топле воде који се звао Бања. Од те топле воде манастир је имао вишеструке користи, а нарочито је значајна могућност њеног коришћења за окретање воденичког точка. Тачну локацију манастира обележила су археолошка ископавања од 1980. до 1983. године. Тада је на месту рушевина манастира на Ђетињи подигнута брана и образовано вештачко језеро ради снабдевања пијаћом водом Ужица и околних места. Тако је језеро потопило остатке овог порушеног манастира.

Многи путописци и истраживачи пролазећи ужичким крајем забележили су трагове Рујанског манастира у селу Врутцима. У 19. веку Рујан је посетио тадашњи судија ужичког округа Стојан Обрадовић, који је у опису манастира навео да су остали само трагови некад веома лепе камене трпезе и остаци основе од темеља манастира. Такође, Милосав Крстонић у свом напису „Трњак уместо обележја“ наводи да је један стуб од црвеног мермера од манастира уграђен у степениште Основне школе „Андрија Ђуровић“ у Ужицу, а други у терасу једне приватне зграде у истом граду.

Значај Манастира Рујан је у томе што је у њему основана једна од првих штампарија у Србији. Четворојеванђеље је једина сачувана књига рујанске штампарије. У многим изворима сматра се првом штампаном књигом у тадашњој Србији. Штампу је обавио монах Теодосије, а највероватније је одштампано 1536-1537. године. Пошто је манастир био сиромашан, монах Теодосије није могао да купи у Венецији матрице за слова, већ је био приморан да слова изреже у дрвету и да тако оствари једини ксилографски посао у старом српском штампарству. Има различитих мишљења о томе да ли је монах Теодосије своју књигу штампао покретним

дрвеним словима, или је штампу обавио са дрвених плоча. Иако сиромашан опремом, Теодосије је веома вешто обавио црно-црвено штампање. Иницијали у Четворојеванђељу су изведени у духу српске рукописне традиције. Слова су различитих облика. Да би посао ишао брже, на њему су највероватније, поред монаха Теодосија, радила три или можда више лица. Отуда потиче и разлика у изгледу слова.

О Рујанском Јеванђељу сачувани су записи Вука Караџића, И. Каратајева и Шафарика, који се не поклапају у потпуности. Шафарик наводи да је Четворојеванђеље имало 292 листа ин фолио, Вук Караџић сматра да је имало 296 листова, а Каратајев каже да је имало 37 табака, а 301 лист (Миливоје Ђорђевић, *Ужички зборник* бр. 4, 1975). Текст и заставе су отискивани углавном црном бојом, а црвеном бојом су рађени иницијали, ознака Јеванђеља, почеци Јеванђеља, поједина слова, редови или читави пасуси. Једини потпуни примерак Рујанског Четворојеванђеља, у коме се налази једино поуздано сведочанство о овој књизи и манастирској штампарији, чува се у Националној библиотеци у Прагу, у Шафариковој збирци, и има 300 листова. Други, окрњени примерак од 296 листова чува се у Руској националној библиотеци у Санкт Петербургу. Примерак Народне библиотеке у Београду уништен је у бомбардовању Београда 1941. године, а један одломак од 92 листа чува се у Српској академији наука и уметности.

Као што је већ речено, манастир је разрушен 1567. године. Не зна се који је узрок те је манастир разрушен, али се може претпоставити да је осиромашео, па су га калуђери напустили. Вероватно су и Турци разним наметима допринели осиромашењу манастира, што је утицало на то да га калуђери напусте. Према Д. Страњаковићу, калуђери из Рујна су после престанка рада штампарије, а можда и нешто касније, прешли у Манастир Рачу.

Доласком на чело Епархије жичке, Његово Преосвештенство Епископ Хризостом (Столић), сазнавши за рушевине Манастира Рујна, донео је одлуку да се манастир обнови и сазида. На парцели са које се пружа прекрасан поглед на језеро и околину, обновљен је манастир. Црква је урађена по узору на ранохришћанске базилике. Изнад саме цркве налази се и статуа монаха Теодосија, која нас подсећа на његов труд у штампању Четворојеванђеља. Поред цркве изграђен је и предивни звоник, налик на светогорске пиргове. Сматра се једним од најлепших звоника у новијој српској архитектури. Сазидана су и два конака са надом да ће они бити испуњени монасима који ће узносити молитве Господу. У манастиру, тачније на исто-

чном делу изнад олтара цркве, сахрањен је блаженопочивши Владика Хризостом (Столић). Манастир је наставио да живи кроз богослужење и даљу изградњу.

Протонамесник Љубан Петровић,
парох у Ужицу

МИХАИЛО МИЛОВАНОВИЋ (1879-1941)

Михаило Миловановић рођен је у Гостиници (1879-1941) недалеко од Карана. Српски вајар, ратни сликар Врховне команде српске војске у Првом светском рату, писац. Завшио је Академију лепих уметности у Минхену. У земљу се вратио на почетку Балканских ратова 1912. као добровољац. Почетак I светског рата је дочекао на усавршавању у Прагу, био ухапшен и после бекства из прашког затвора, преко Немачке, Пољске, Украјине, Црног мора и Румуније, стигао је да се прикључи на ратишту својој Дринској дивизији и са српском војском преживео њену голготу. У Прагу упознаје своју будућу супругу Валпургу Валу Салашкову.

Уметничково детињство није пролазило безбрижно. „Михаило није дуго био у родитељској кући коју су пратили умирање и сиромаштво. Само што је завршио други разред основне школе, умро је отац, 1888. године, а мати се убрзо преудала. Неколико година морао је да напорно ради и за очева живота, у кафани у Рибашевини где је и становао. Исечке тог живота описао је у свом роману *Лендина воденица*“ (М. Јовановић, *Михаило Миловановић*, Београд 2001, 23).

Са петнаест година одлази у Ваљево, пет година учи занат код једног каменорезца. Том приликом настају његове прве самосталне слике и надгробни споменици. Аутор је чувених портрета српских војвода Радомира Путника, Живоина Мишића, Степе Степановића и Петра Бојовића, генерала

Павла Јуришића Штурма, Краља Петра I Карађорђевића и регента Александра Карађорђевића. Прву спомен-плочу погинулим војницима Дринске дивизије израдио је за време рата 1916. године, на Крфу у селу Агиос Матеос, а потом у селу Бањица. Онда је уследила спомен-плоча у холу градске гиманзије у Ужицу са уклесаним именима погинулих ђака и професора. На Видовдан 28. јуна 1922. године у златиборском селу Сирогојну откривена је спомен плоча *осветљеницима Косова, ослободницима и твორцима великој царства Срба, Хрваџа и Словенаца*. Међу званицама на свечаном отварању споменика присуствовао је и Михаилов пријатељ Арчибалд Рајс. Следеће 1923. године на Видовдан откривена је спомен-плоча

на улазу у Ужичку цркву Светог Ђорђа. Затим је уследила израда споменика архимандриту рачанског манастира и кнезу Соколске нахије Хаџи Мелентију у Манастиру Рачи 1924. године, спомен-плоча у Сребреници у Босни (коју су порушиле усташе у Другом светском рату), па Чајетини, Карану и Сечој Реци из 1924. и 1925. године српским ратницима у Младеновцу (оскрнављен 1947. уклањањем грба Србије и двоглавог орла с крстом и круном изнад грба), као и мермерни иконостас у православној Цркви у Младеновцу (1926-

1929). На северној страни сечоречке цркве између две спомен-плоче на којима су исписана имена и приказани Краљ Петар Први, Милош Обилич и профили ратника, приказана је и „Мајка Србија“. На западној страни цркве је био осликан Свети Георгије како убија аждају. У Ма-

Бој на Крсијачу, генерал Иван Павловић, 1915.

настиру Рачи изнад спомен-плоча Хаџи Мелентију и палим борцима, приказана је алегориска фигура коњаника. Крилати војник краљ Александар Карађорђевић копљем пробада двоглаву неман обожену црно-жутом ознаком Аустро-Угарског царства. Сличну представу је поновио и у Младеновцу. Сликарство Михаила Миловановића карактерише преплитање реализма, символизма и импресионизма, у динамичком процесу сталних преображаја и потраге за препознатљивим изразом, лакоћа прилагођавања различитим формама, уз постојано уверење да је народна традиција и извор и исходиште уметничког подухвата. „Његове ратне теме носе карактер илустрације, али је упркос томе великим формати-

ма слика, бољим осећајем боје и сликарског материјала сликар већих димензија него што су сликари његове колеге из Минхена од којих су многи чланови *Лиге*“ (М. Јовановић, нав. дело). Био је међу оснивачима Удружења ликовних уметника у Београду 1919. године, Акционарског друштва *Златибор*, за развој и унапређење Златибора, утемељивач Удружења Ужичана у Београду.

Михаило је био привржен родном крају и свом народу. Скоро као неки лични манифест писао је 1925. године: „За највећу заслугу сматрам то што сам ја данас једини међу својим дуговима, који се одрекао онога што могу пружити културни центри и велики градови, па сам отишао у дубину свог народа, да будем што више, од користи. Ја сам по наследству и по традицији са тим народом“ (М. Јовановић, нав. дело). Приликом хапшења

од стране полиције једино што је успео да понесе са собом су биле гусле које су чест елемент на његовим сликама. Био је запажен гуслар. Када је време проводио у Рибашевини посвећивао се осликавању пејзажа и портрета.

Носилац је Албанске споменице, Ордена Светог Саве и Ордена Југословенске круне III степена. Михаило Миловановић је стрељан 28. новембра 1941. у Ужицу, од стране комуниста, без претходног суђења. „Случај је хтео да немачки командант окупираног Ужица буде пуковник Шток-

хаузен. Позивајући се на познанство са његовим оцем за време студија у Минхену, спасавао је Миловановић из затвора младе Ужичане осумњичене да су комунисти. Противио се почетку братоубилачких неспоразума и сукоба четника и партизана. Све то није омело оптужбу да је петоклонаш и енглески шпијун. Није се

нашао пред пушкама Немаца, него својих земљака. Више него ћутањем, неки други уметници су допринели ликвидацији Михаиловог земљака и пријатеља сликара Бранка Поповића. Као народни непријатељи и издајници *удијени су двајуић*, пошто су као *криве, осуђене и стрељане* и њихове слике“ (М. Јовановић, нав. дело). Миловановић је рехабилитован уз образложење да: није био ни народни непријатељ, ни петоклонаш, те да је стрељан из разлога што није хтео да приступи комунистима и материјално их помаже, дакле из чисто идеолошких и политичких разлога.

Михаило Миловановић, велики родољуб, сликар српске модерне уметности који полако добија заслужно место у историји националне уметности, својом снагом, вером и умећем, потомцима је оставио документ о великом страдању свог народа.

Марија Гајић

Освећење храма у Сечој реци, 1925
Епископ Јефрем уз саслужење
ђакона Хранислава Ђорића,
потоњег патријарха Германа

ГОСПОДИН МИЛУТИН ЂУРЂИЋ

Добитник Епархијског Ордена Светог Преподобног Симона Монаха

УКрстопоклону недељу, 19. 03. 2017. године, на Светој Архијерејској Литургији у Храму Светог Архангела Гаврила у Рашки, Његово Преосвештенство Епископ жички Господин Јустин одликовао је господина Милутина Ђурђића епархијским Орденом Светог Преподобног Симона Монаха за исказану делатну љубав према Светој Цркви и за неуморно вишедеценијско служење истој.

Господин Милутин Ђурђић је рођен 01. 02. 1926. године у Трнави код Рашке, од оца Чедомира и мајке Стојадинке, честитих и угледних занатлија, вуновлачара. Одрастао је и васпитан у патријархалној побожној породици православних верника, па се још од детињства научио да редовно учествује у црквеном животу и да по својим моћима припомаже Цркви.

Његов отац Чедомир је остао упамћен као дугогодишњи председник црквеног одбора и велики добротвор цркве у Трнави. Познато је и да је био организатор и учесник једног заиста важног догађаја за мештане Трнаве и околине. У питању је изградња новог Храма Успења Пресвете Богородице у Трнави код Рашке и његово освећење. Било је то у доба комунистичке диктатуре, када није било нимало једноставно извести такав подухват. Међутим, ношени полетном енергијом побожног народа, заједничким трудом верника, успели су да превладају све потешкоће и положе темеље храма. Заједно са надлежним свештеником протом Миланом Гавриловићем и са члановима своје породице, са братом, синовима Милутином и Светомиром, дочекао је на Ђурђевдан 1961. године Патријарха Германа, и био присутан у његовој пратњи када је овај извршио освећење темеља. Патријарха је дочекало мноштво народа. Положено је бело ланено платно путем куда је газио, а деца су му изашла у сусрет са цвећем у рукама. Изградња храма је окончана за свега 105 дана, а освећење је било извршено на Велику Госпојину од стране Преосвећеног Владике жичког Василија (Костића). Поред надлежног пароха најактивнији у раду на изградњи нове цркве и у припреми за освећење били су чланови породице г. Милутина Ђурђића, као и он сам.

Син је наследио од оца не само посвећеност занату и послу, већ и велику и активну љубав према Цркви Божијој. Од 1939. године преселио се г. Ђурђић са породицом у Рашку где је наставио са послом, али се и делатно укључио у црквени живот рашчанске парохије, не забо-

рављајући при том ни цркву у свом родном крају. После једне Литургије 1960. године, кроз разговор, на молбу тадашњег пароха рашчанског оца Светозара Миленковића, Милутин је прихватио позив да буде члан одбора Црквене општине. Након безмало тридесет година рада у црквеном одбору, изабран је за председника истог, коју службу је обављао пуних двадесет година, што је само по себи било чин храбрости. Многи се нису смели прихватити те нити било какве службе у Цркви страхујући од осуде и маргинализације од стране атеистичког и анти-црквеног друштва. Од стране црквеног одбора изабран је у време епископовања Владике жичког Стефана (Боце) да буде члан Епархијског савета Епархије жичке.

Укупно је господин Ђурђић служио у разним својствима Светој Цркви Божијој импозантних 50 година. И то у нimalо лагодним временима нити пријатним околностима, јер је приличан део живота провео и Цркви служио у време њеног великог страдања под комунистичким режимом. У то време је сваки покушај ангажовања у духовном смислу био гу-

шен, свака црквена делатност наилазила је на смишљено постављене препреке и саботаже, верници су систематски ометани, обесхрабривани и застрашивани, у циљу отуђења од вере и Цркве, а сама православна вера и православно свештенство излагани су презиру и агресивној безбожничкој пропаганди. Са свим искушењима морао је да се у своме раду у црквеном одбору суочи господин Ђурђић, служећи Цркви и помажући свештенству да парохијски живот не само нормално функционише, већ и да напредује. А напретка и позитивних резултата је заиста било. Упркос деструктивно расположеном комунистичком окружењу које је деценијама покушавало да омете духовни живот српског народа, урађено је у рашкој цркви за време господина Ђурђића толико значајних ствари да и ми данас, који живимо у много повољнијем окружењу, морамо са дивљењем и угледањем посматрати та достигнућа. На крају, сама чињеница да није био замрнати уташен активан парохијски и литургијски живот, већ да је, напротив, иако ограничен по броју верника, био итекако интензиван, довољно речито говори сама по себи.

У време вршења дужности, или рекли бисмо пре, у време служења Цркви у Рашки, у својству члана и касније председника црквеног одбора г. Милутина Ђурђића урађене су, изграђене и саниране многе ствари битне за нормалан развој парохијског живота. Да поменемо само најважније: изградња парохијског дома, подно грејање, прекривање крова храма. Године 1975. су осликане иконе на иконостасу, а нешто касније отпочето је живописање комплетне унутрашњости храма, које је наставила Жичка иконописачка школа 1998. а што је у потпуности завршено 2004.

Поред тих замашнијих подухвата, ни свакодневне активности у црквеном животу нису могле да се замисле без учешћа

и помоћи г. Ђурђића. Неуморно и истрајно је обављао све послове, чак и оне који нису били у опису његове дужности, а себе је увек несегично стављао на располагање свештенику коме је био као десна рука. Када није било црквењака сам је обављао све послове у припреми за богослужење, увек активно учествујући у литургијском животу. Треба напоменути и да је за време његовог вршења дужности председника црквеног одбора, исти увек складно и мирно функционисао. Такође, зна се и памти да је г. Ђурђић увек штедро помагао Цркву као добротвор и приложник, али због скромности није желео да се о томе више говори.

Господин Милутин Ђурђић је од 1953. године у браку са супругом Милунком, ревнском православном хришћанком. Имају два сина, четворо унучади и троје праунучади, и сви су одрасли и васпитани у благородном хришћанском духу, научени да поштују и помажу своју Свету Православну Цркву. Слави Светог пророка Јелесеја и Светог Јована Крститеља као своје Крсне славе.

Упркос својим дубоким годинама, господин Милутин је и даље веома виспреног и живог ума, виталан, благ и ведар. У његовом присуству човек осећа како му проговара једна мудрост проживљених година и нагомиланих искустава, чврсто укореена у православној традицији, као и једна стамена и жива хришћанска вера, прекаљена у деценијама активног хришћанског живљења.

Због свега што је учинио на добробит своје Свете Цркве, за показану љубав, принету жртву и неуморну службу, као и за давање светлог примера будућим нараштајима, Епископ жички Господин Јустин је благоизволео да одликује г. Милутину Ђурђића епархијским Орденом Светог Преподобног Симона Монаха.

Марко Ерић,
ђакон у Рашки

У ПОМЕН МАТИ ТЕОДОРИ

Тужна сам. Јавили су ми данас да је преминула Мати Теодора, монахиња Манастира Никоља под Кабларом.

Мати Теодора... Једна из генерације монахиња-хероја. Тако их доживљавам. Из времена када је бити монахиња, тешко, опасно и кажњиво било. Када су ради свог избора да служе Господу Христу бивале излагане великим искушењима и опасностима којима су времена била бременита након Другог светског рата. Када је постало опасно говорити и да си верујући, а камоли, бити замонашена.

Али, мати је имала веру, наду и љубав. Све своје је предала Господу и са молитвеном захвалношћу носила је и подносила овоземаљске терете, притом поштујући дубоко своје монашке завете.

Мати Теодора... Видим је високу, усправну, кошчату, маркантну, благог осмеха, отвореног и поверљивог погледа, строгог и нежног истовремено. Иако у дубоким годинама и физички посустала, бринула је за свој манастир, за своју воденицу коју је дуго година водила, за своје сестре у Христу, па и за нас мирјане који их посећујемо.

Увек и пре свега, исказивала је своју захвалност Господу за све. Та њена дубока, искрена и детиње једноставна вера у Бога оставила је на мене неизбрисив утисак.

Била сам импресионирана и сазнањем да је управо мати Теодора била сведок тренутка када је Свети Владика Николај

у акцији обнављања манастира Овчарско-кабларске клисуре, везао пешкир за дрво и тако обележио место обнове Преображењског манастира. Испричала нам је то прошлог лета када смо је водили у тај манастир да посети гроб свога оца, који је у њему био замонашен.

А тек прича о њеном чудесном исцељењу... Када је била млада искушеница у Манастиру Јовању, тешко је оболела од плућа. Била је на самрти, а онда је преподобни отац Макарије својим молитвама исцелио. Он је тада и замонашио, па је искушеница Божидарка постала монахиња Теодора. Отац Макарије је био ученик Светог Владике Николаја у охридском времену, а у време болести мати Теодоре био је духовник у Манастиру Јовању. Упамћен је као велики подвижник чије су молитве могле да чине чуда.

Дирљива је била њена љубав према оцу Макарију. Његова фотографија се налазила надомак њених руку и она се увек захваљивала свом духовном оцу за чудесно оздрављење. Славила је Господа који је кроз њеног духовника помиловао њу грешну, како је о себи говорила. А та њена „грешност“ може на много начина да буде узор нама који трагамо за Богом.

Мати Теодора... Захвална сам дубоко Господу што ми је подарио ово познaнство.

Покој јој души.
Нови Сад, 24.07.2017.

Снежана Милошевић

СТРАНИЦА ПРАВОСЛАВНОГ ХУМОРА

Па јесам ли ја одликовао кола или вас?!

Архијерејски намесник је одувек био свештенички узор у свом намесништву. Границе његове узоритости премашивале су често границе повереног му намесништва. Обично би Владика за то одговорно место бирао проту у зрелијим годинама и са доста искуства. Тако у једном малом намесништву архијерејски намесник буде одликован правом ношења напрног крста. Поменути намесник, сада већ протојереј-ставрофор обрете се неким намесничким послом у згради епархије. И на ходнику набаса ни мање ни више него на Његово Преосвештенство. Како прота није навикао да носи крст, ни тад га не понесе.

А Владика чим му даде благослов, сети се да је у прошлу недељу проту одликовао и упита га:

- Прото, а где вам је крст?

На то ће намесник затечен онако у небраном грожђу:

- У колима је, Преосвећени.

- **Па јесам ли ја одликовао кола или вас?!** И од сада да га носите - шеретски ће Владика, а проти не би свеје-дно.

- Нека је благословено, Владико Свети -одговори прота и приклони главу.

Тога истог дана у згради епархије било је пуно посла. Секретари, службеници и магационер су после празника били затрпани послом. Ништа то није сметало проти који не буде лењ и оде до кола те поносно мести крст на себе, па похита право у владичански кабинет. Покуца на врата и приказа се Његовом Преосвештенству.

- Еее, такооо прото! - насмејано ће Владика.

Намесник узе још једном благослов и оде у своје Богоспасајемо намесништво крст свој носећи.

Архијерејска Литургија, Велики Вход,

**Архијерејствооо Ваше..... није Ваше него моје....
Архијерејство моје.... није твоје него моје**

износе се дарови, отпевана је херувимска песма. Владика на Царским Дверима чека да му млади ђакон, који иначе није стално саслуживао епископу, преда Свети Дискос са даровима. Док ђакон прилази Владици треба да проузноси гласно:

Архијерејствоо твооојее да помене Господ Бог у Царству Своме свагда сада и увек и у векове векова.

Међутим, неискусни ђакон се препаде, па онако махинално мислећи да му је то онако неучтиво, иначе одличан појац загрми:

- **Архијерејствоооо Ваше...**

- **Није Ваше него Твоје...** - Владика процеди и прстом му показа да није тако.

А ђакон сада још збуњенији понови:

- **Архијерејство Моје да помене...**

Преосвећени прстом опет махну и рече:

- **Није Твоје него Моје...**

Сви служашчи и добар део народа се закикота, не могаху да сакрију смех који их је обузео. Слатко се исмејаше и наставише Литургију.

Обећао Пироћанац сину да ће му ку-

Вози синко, вози, ће се разгази

пити кола кад заврши школу. Кад је добио диплому, сачека га „Пеглица“. Он крупан, једва се сместио у ауто, па пита оца:

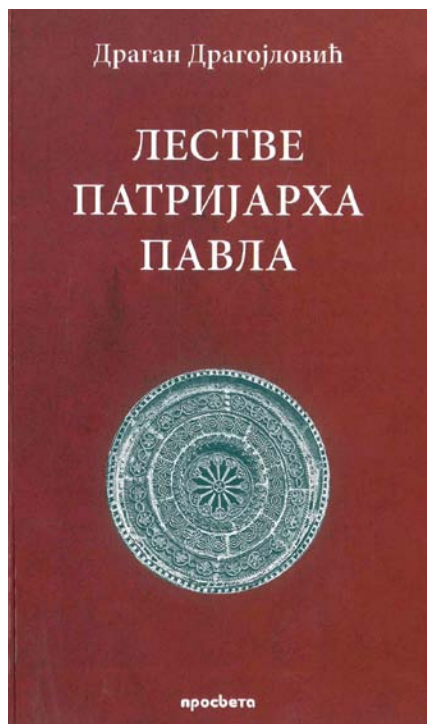
- Је ли татко,зашто ми ниси купио неки већи ауто?

- Вози синко, вози, ће се разгази! - одговори поносни отац.

Јереј Дејан Марковић,
парох у Краљеву

Драган Драгојловић

ЛЕСТВЕ ПАТРИЈАРХА ПАВЛА

МОЈА СТРАНА СВЕТА

Нећу више да се жалим
на своју осаму,
нећу да се препуштам немоћи
и незнању.

Излазим пред родну кућу
и гледам на све стране света
како бих препознао
на коју страну да кренем.

Стојећи на капији схватам
да је моја једина страна света
Јеванђеље.

Душа додирује звезде
које светле
са Христовог крста,
у Христовом венцу од трња.

ИЋИ ПРЕКО СВЕТА

Ићи преко света без молитве
за Павла је било као ићи кроз ноћ
са угашеном светиљком у руци.

Косово је бездан
у који је историја потонула.
Косово је велика рана.

Преко Косова и Метохије
Павле је могао да путује
само са молитвом и Јеванђељем
у мислима и на уснама,
преко Косова и испод распетог
косовског неба –

са миром у души,
кроз злобне погледе, псовке и поруге,
са добрим намерама према свима.

Косово је почетак и свршетак,
извор и река понорница
у коју потапамо своје ране,
из које добијамо снагу
од суза које нису кануле.

Ићи преко Косова без молитве
за Павла је било исто
као ићи кроз таму
са угашеном светиљком у рукама,

ићи преко Косова и Метохије
без помисли на зло било коме,
ићи с Јеванђељем и молитвама...

И стићи до патријарха Српске цркве.

КОРАЦИ ПРЕКО НЕБА

Наш патријарх Павле је ту,
али нам се чини као да је
изван стварности,
као да је сенка,
као да га се земаљско не дотиче.

И када улази у порту,
и када прелази праг манастирских врата,
и када стаје пред двери,
и када чита јеванђеља
његов глас се чује
као са невидљивог неба.

Када корача земљом
за ципеле му се не лепи благо.

Земаљско као да га се не дотиче –
не чита новине, не слуша вести,
не гледа телевизијске програме,
не показује интерес за било шта друго
осим за свете књиге,
за црквену службу и молитве.

Понекад се чини немоћним
пред оним што се сваки дан збива,
али зна све шта се дешавало
у старости света.

Несреће, насиље, бездушност,
похлепу, мржњу,
сукобе између ближњих,
између људи и народа
не разјашњава својим речима
већ Библијом и јеванђељима.

Он раздајину између прошлог и будућег,
између себе и данашњег времена,
противречности живота и света
као да не прелази идући земљом
већ идући преко неба,

али смо сигурни да то не може бити
ова празнина изнад нас
коју небом називамо.

НЕЋУ ДА СЕ ЖАЛИМ

Нећу да се жалим на људе,
говори патријарх Павле,
на неправде које се чине
мени и моме народу,
на лоша дела других.
Нећу никоме да судим.
Нећу да наносим бол Исусу Христу.
Хоћу да се подсећам на његову жртву.

Нећу да живим у обмани
да могу променити свет,
већ у обавези
да сваки дан трпим,
да погледом у себе
видим своју душу праведну,
да сваки дан
упућујем молитве Господу.

Нећу да се жалим нити да судим
онима које је Господ послао овде
где је и мене послао,
нећу никоме да судим.

Хоћу да служим моме Господу.

Лакше ми је да праштам.
Нећу да будем ни тужилац ни судија,
свако ће од нас имати прилику
да пред Господом каже своју реч.

Нећу да кунем, нити да се радујем
било чијој несрећи, нећу да питам
зашто Христова жртва
није људе учинила бољим.

Хоћу да служим моме Господу.

ОДЛАЗАК ПАТРИЈАРХА ПАВЛА

Патријарх Павле отишао је
испраћен мноштвом
оних који су се дивили његовој
скромности и посвећености
Исусу Христу и Цркви.

Који су, захваљујући њему,
у себи и око себе налазили Бога.

Одмах по одласку
непознати људи су казали
да је виђен у Галилеји,
неки да се задржао у Капернауму
и слушао Христову проповед,
а затим се умио на реци Јордан
пре него што је коракнуо према небу.

Неки причају да се вратио
на Косово и Метохију,
али нико не може да га види
већ само када дувају ветрови
око српских манастира
чују његов глас и његову молитву,
а понекад спазе и седу браду
која личи на кукурузну свилу
избледелу на сунцу.

Звона која звоне, а која нико не чује –
њему звоне,
ветар који фијуче око купола
манастира и цркава –
њега поздравља.
Он то на небесима све чује.

ЦЕО ЖИВОТ

Цео живот провео је Павле
наднет над муком и чудом живота,
у молитви за спас душе.

Од детињства је научио
да плаче у себи
па му се сузе нису виделе.

Павле је био онај
који се није истицао,
сенка која се кретала
између земље и неба,
слуга Божји,

зрно прашине
које је чинило бољим свет.

ЛИРСКИ ЖИВОПИС ПАТРИЈАРХА ПАВЛА

(Драган Драгојловић. *Лестве патријарха Павла*.
Београд: Просвета, 2017)

Песма није само текст, текст постаје песма у додиру с духом примаоца што је оживљује и развија даље, према подстицају песме и могућности читалачког одговора. Збирка Драгана Драгојловића понела је наслов *Лестве патријарха Павла*. Тачан наслов. Јер ако је тежишни мотив смиреног и смерног лирског животописа нашег општевољеног а строга духовног оца, управо путовање – а то се доследно и

фино провлачи из песме у песму – онда је то путовање у висину, другим речима, пењање лествама. Јер сваки је подвижник Лествичник. Али ово није једини тачан, није једини могућ наслов. Да је Драгојловићева песничка стратегија тежила конкретнијим симболичким упориштима, наспрам овог високо спиритуалног, други подесан наслов, или симболичка жижа ове лепе лирске књижице, могла би бити *Цицеле*

йаѿријарха Павла. А то јесте један од овде издвојених мотива, који знамо из многих малих прича о нашем духовном великану. Јер у тим једним ципелама, које стално сам крпи и поправља, пројављује се и путник и аскета, неуморник у служењу. У кретању, на путу са знаним а неизвесним исходиштем. И ту је слику-симбол Драгојловић песнички посредовао, као просту а узорну слику.

Драган Драгојловић је иначе песник који се не разбацује песничким ефектима, ни тамо где има јачег потенцијала. Ако треба нешто посебно истаћи поводом песничког приступа овом осетљивом портретисању, живописању и животописању, који очас може склизнути у претенциозност и неуверљивост, онда је то продубљена и проживљена једноставност сведочења. И та једноставност је основни наука и за молитвеника и за песника, подједнако. Зна то Драгојловић, чини се, обострано. У кратком и за разумевање ове тематске збирке корисном завршном запису, Драгојловић, са пуном ауторском свешћу бележи о своме лирском јунаку: „Он није био човек разговора да би се о њему могле испредати дуге приче, већ човек молитве и тишине“, бележи песник с краја *Лесѿава йаѿријарха Павла* и закључује: „Поезија својим језиком и знацима може да каже више и боље него што се на било који други начин рекло.“ И овај закључак потврђују вредносно носеће песме овог подужега низа исписаног у наративном тону, пребраним и пробраним речима, опробаним начином графички преломљеног, ритмички усталасаног лирског записа.

Ово су песме о расту, о путу, који имају почетак али не и крај. Како би сведеније и дубље могао да се мотивише такав дуг и мукотрпан ход него у призваној слици из раног доба, када, у песми „Самоспознање“, дечак Гојко сања неког дечака, без икога и у страху, и у њему препознаје себе самога. Уопште, круг песама у који-

ма се подлаже будући пут будућег путника подвижника чини се лирски најпрозрачнијим. Тај исти дечак, у осами и немоћи, неће да се препусти незнању и бира једину праву страну света, уписану у Јеванђеље: „Душа додирује звезде / које светле / са Христовог крста, / У Христовом венцу од трња“ („Моја страна света“). Освећивање дечака у сазнању да свет не почиње нашим рођењем, такође је умесно уполсен мотив у опису Гојковог духовног узра-стања и успињања у Павла и даље. Прозрачна, откривењска перспектива детињег безазленства пристала је уз мозаичну причу о Павловом личносном уцеловљењу. Једна од песама чије је смисаоно средиште директан духовни погодак насловљена је „Шта си помислио“: „кад ти се учинило / да свет не мари за тобом / ништа више него за травком, / за мравом, / за најситнијом бубом.“ У овим фундирајућим сликама видимо како се лик света пред дечаковим очима напросто преображава у свет Светог Предања. И, као што отприлике гласи позната поента из једне од анегдота о Патријарху, свако види оно што жели да види. Раскорак између лика и садржаја света у којем учествујемо и света коме у духу тежимо један је од важних чинилаца песама Драгојловићеве збирке, односно елемената којим се његов лирски јунак може установити и оправдати песничким средствима, на истанчанији начин од налагања општих вербалних похвала. „Владика живи као да је сада / Христово време / а ми смо монахиње и без одбране и немамо куд из свог времена“, проговара у једној песми глас косметских монахиња и то је кључно одређење његовог аскетског портрета. И то је питање које, свакако, неретко зачујемо у себи: „Имамо ли куд из свог времена?“

Негдашњи владика Рашко-призренски, који је читав трновит Христов век од 33 године служио на тегобној косовској земљи, своје одлучне одговоре је давао. Један од несвакидашњих одговора је и онај

Рад иконописца Бојана Миљковића
Уметничка галерија "Пецовић", Краљево

кад се у призренској негрејаној соби усред циче пита „да ли би и он требао да се изува / када путује по светој земљи Косова“, попут Мојсија пред горућом купином. Наш песник није одвише често посезао за овако необичним посведочењима Патријархове подвижничке дубине, а имао их је на располагању. Стога овакве, гледано из свгдашњег угла, зачудности јесу састојци који само надодају пуноћи разумевајућег

описа једног тихог, неспектакуларног молитвеника. Ствари су врло једноставне, треба их само поставити у прави, а не остављати у наопаком поретку. „Не може бити тако како јесте, / У јеванђељима друкчије пише“, читамо у песми „Неспоразум“: „А ако тако јесте како јесте / онда је ово неки други свет, / неки други људи, / понавља патријарх Павле.“ Песнички прочишћено Драгојловић развија овај наво-

дни раскорак између оптике јеванђеља и људских очију, између искустава оних који хоће да следе патријарха Павла, али пречесто не досежу до потребног ступња доживљаја и разумевања. И такви контра-тонови доприносе уверљивости ове збирке: Патријарх поучава о десет праведника које треба да имамо да бисмо заслужили да преостанемо, док песнички глас, људски и разумски, зазорно пита у себи: „а ми не смемо да га питамо / у којој библијској књизи пише / то што говори, / и да ли други народи имају тих десет праведника.“

Низ бочних песама припремило је чисту песничку епифанију као што је песма „Кораци преко неба“, у којој Драгојловић даје леп прилог fine духовне артикулације. Овде је лик дат као лирски довршен у својој несводљивости, дематеријализован и развремењен: „Он раздаљину између прошлог и будућег, / између себе и данашњег времена, / противречности живота и света / као да не прелази идући земљом / већ идући преко неба, // али смо сигурни да то не може бити / ова празнина изнад нас / коју небом називамо.“ Лук од детињег пута „да упозна тајне света, тајне речи и тајне слова“ до оностраних предела у које га песник, заједно са свима нама, у надањима поставља, није свршетак путовања, усавршења коме нема краја. Дубинска једноставност плени и у песми „Цео живот“, која се чини још и више павловска у постигнутој скрушеној приземљености: „Од детињства је научио / да плаче у себи / па му се сузе нису виделе. // Павле је био онај који се није истицао, / сенка која се кретала / између земље и неба, / слуга Божји, // зрно прашине / које је чинило бољим свет.“

Између почетка и оностраног свршетка једног путовања „путника од рођења“ нашле су се песме с документарнијом подлогом, у којима одјекује историјски фон Патријарховог деловања, а то су одједи сустрета и разговора у којима се оглашава

песник као скривени сведок Павлове епохе, раздобља онога који је тешку владичанску службу на тлу дугог косовског безакоња заменио за још тежу патријарашку дужност у доба ширег крвавог безакоња и нечовештва, обележеног страдањима српског и других народа, као и новим косовским распећем. Драгојловић свога песничког јунака пре свега види ураслог у косовску заветну земљу, што из најдубљих личних што из најдубљих повесних и надповесних разлога. Зато овакве слике, колико год пута биле знане и поновљене, делују веродостојно: „Ићи преко света без молитве / за Павла је било као ићи кроз ноћ / са угашеном светиљком у руци. // [...] Косово је почетак и свршетак, / извор и река понорница / у коју потапамо своје ране, / из које добијамо снагу / од суза које нису кануле.“

Чини се да би свако ко је прошао кроз ово време на миленијумској међи, ако није циничан и одрођен од наше невољне заједнице – ни одвише праве ни одвише криве, радо покушао да учини оно што је песник Драган Драгојловић доспео да учини. Да изрази лични доживљај човека који је изнутра одржао на окупу и у човештву један дезоријентисани, раскорењени и опседнути народ, као целину и многога од нас појединачно, а није нас притом ни заносио ни заводило. Драгојловић је интимно покриће за овај подухват поцрпао у своме детињем сећању на ситног монаха из Тронуше где је вођен на причешће, а који ће постати службеник Божји и народни, а коме ће сам Драгојловић, као службеник државни и народни дуго саслуживати. Књижевно пак покриће аутор збирке *Лесџиве њаџиријарха Павла* изборио је неколиким изразитим песмама и целином збирке у којој доноси један целовит богочовечански портрет, који свако од нас у себи допуњава да га никада не довршимо.

Драган Хамовић

ОСНОВНА ШКОЛА „МИЛИНКО КУШИЋ“ ИВАЊИЦА

Питање учитеља и отварање школе у Ивањици дошло је на дневни ред фебруара 1835. године, док је припрема за градњу цркве почела 1837. године. Среска канцеларија је настрадала у пожару који се догодио у ноћи 23. новембра 1846, а заједно са њом и дотрајала учионица. Окружна власт је убрзо затражила да се изгради прва школа у Ивањици. До њене изградње, учитељ и ученици су боравили у приватним кућама које су биле закупљене у те сврхе. Од 1867, повећањем броја ученика женске популације, у Ивањици су се створили услови за отварање женске школе. Тек 1894. године подигнута је нова школска зграда, уједно и највећа у вароши.

Може се рећи да је мало градова, а камоли вароши као што је била Ивањица у време када је основано читалиште у кући Јовице Перишића. Ивањичани су опет почели предњачити у образовању. Читалиште 1903. године прераста у културно уметничко друштво „Јавор“. Ово друштво тридесетих година двадесетог века имало је више секција, као што су: позо-

ришна, туристичка, фудбалска... На предлог грађана Ивањице 1920. године, тражено је од министра просвете да се у Ивањици отвори Државна нижа гимназија. 1925. године овај предлог је усвојен и Ивањица добија Нижу државну гимназију.

Међународна организација старих ратника из Париза упутила је Министарству просвете Краљевине Југославије награду тему: „Шта мислите о миру и како замишљате срећу коју он пружа човечанству“. Милинко је својом визијом будућности надмашио све гимназијалце у старој Југославији. Његов задатак је као најбољи послат у Париз. У лето 1930. требало је да крене на седмодневно наградно путовање у Париз. Због тога му другови дадоше надимак „Књижевник“. Овај надарени младић ће убрзо затим постати један од покретача Радничког и Омладинског покрета Ивањице. Због великог успеха који је Милинко Кушић постигао његови суграђани су били поносни на њега и првој школи у овом крају дали његово име.

Основна школа у Шумама и непотпуна мешовита гимназија у Ивањици радиле су посебно све до 26. септембра 1955. године када се од ове две школе оснива Осмолетка. Нова Основна школа добија име свог добротвора и хуманисте Милинка Кушића, а нешто касније постаје Осмолетка „Милинко Кушић“. У циљу боље рационализације и организације рада, у мају 1962. године, Основној школи „Милинко Кушић“ прикључене су и четвороразредне основне школе сеоског подручја: Буковица, Будожела, Рашчићи, Лиса, Луке и Осоница.

У нашој школи је 1999-2000. године почело са радом одељење за лако ометене у развоју. Пољска амбасада је донирала 35.000 евра за изградњу Дневног центра „Сунце“ за децу ометену у развоју.

Јапанска амбасада је донирала 2011. године 70.000 евра за комплетан нови намештај учионица. Школа има и физкултурну салу направљену 1978. године. Школа поседује богату библиотеку са преко 20 000 књига.

Министарство просвете Републике Србије је препознало нашу школу као школу успеха у образовању те смо 2016. године, када је школа славила 180. годину свога постојања, примили престижну Светосавску награду за коју са поносом тврдимо да је заслужена. У нашој школи, има 1030 ђака и 85 учитеља и наставника, као и 8 стручних сарадника. Данашња школа улаже све своје искуство у подизање вредних, племенитих и креативних младих људи.

Школа је веома расположена за сарадњу са вероучитељима и радо излази у

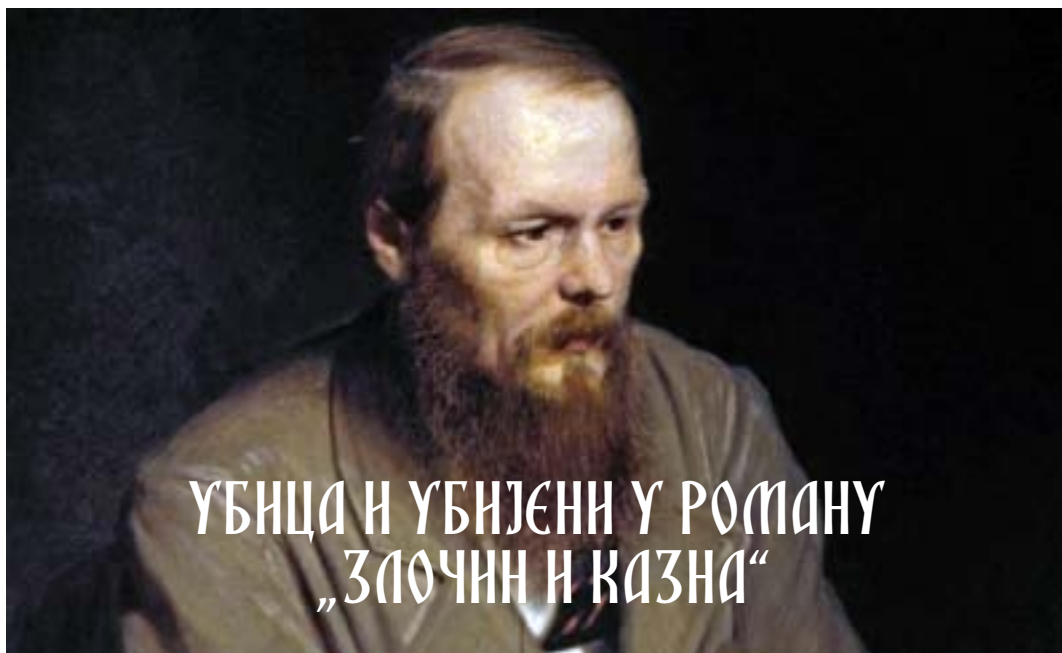
сусрет верској настави, што веома олакшава ширење Речи Божије међу децом. Захваљујући овако дивној сарадњи вероучитељима је омогућено организовање разних ваннаставних активности као што су излети до наших највећих светиња, одвођење деце у храм на богослужење као и организовање пригодних приредби поводом Савиндана, Божића и других великих празника. То што школа нема посебан кабинет за верску наставу не смета деци да се одлуче за похађање часова на којима кроз читање занимљивих верских текстова, песму, разне прилагођене филмске садржаје, па и игру, бивају упознати са

Речју и ликом Исуса Христа као и са верским обичајима нашег народа. Верску наставу похађа преко 60% ученика и овај број се из године у годину повећава. Вероучитељи ове школе се

труде да децу још од малих ногу науче животној важности молитве и богослужења па у том циљу часови верске наставе почињу и завршавају се моли-твом. Увек су расположени да на што бољи начин одговоре на разноврсна дечија питања и на тај начин помогну расветљавању њихових недоумица о разним темама везаним за Бога, Цркву и веру. У нашој школи је 2014. године организовано епархијско такмичење „Квизирација“ за моравички округ где су и неки од наших ученика били добитници разних награда.

Вероучитељи:
Олгица Андрић и
Александар Тимотијевић

УБИЦА И УБИЈЕНИ У РОМАНУ „ЗЛОЧИН И КАЗНА“

Да ли је убиство највећи злочин? Питање које се поставља од стварања света, од тренутка првог братоубиства. Свака религија је давала свој суд о овом, по свему судећи, највећем греху. Управо о овом проблему у једном од својих највећих дела, приповеда велики Достојевски.

Сигурно је да Достојевски није случајно одабрао баш ову тему, проблем са којим су се суочавале све људске цивилизације. Роман „Злочин и казна“ доноси причу о једном наизглед обичном студенту права из руске провинције који стиже у велики град како би покушао да изађе из анонимности.

Уз више погодности које му је град донео, ту су се нашле и невоље. У тренуцима очајања због недостатка новца, Раскољникову на ум долази мисао да би своје проблеме трајно могао решити убиством старије госпође код које је залагао своје драгоцености. Ову мисао, која је ужасавалајућа, касније је спровео у дело на свиреп и окрутан начин.

У тренутку када је извршио ово злодело, Раскољников постаје онај који је своје руке испрљао физички, а своју душу још више осиромашао. Он себе одводи у јед-

но стање психе из кога ће повратак бити тежи него што је то он очекивао. На терет му се неће стављати само злочин против своје савести и свог душевног здравља, већ и то да је својим поступком на пропаст осудио и своју околину. Мајку, сестру, своје пријатеље, све њих је овим поступком ставио у једну групу, која бива жигосана и осуђена да пати. Да ли је Раскољников имао моралну дилему у вези са својим поступком? Да ли он уопште има савест? По свему судећи, Раскољников је у том тренутку био себичан и није размишљао ни о каквој будућности.

Да ли је убиство поступак о коме се може расправљати? Мноштво се питања поставља. На крају се треба сетити речи да онај који је убио једног човека као да је убио читаво човечанство. Према томе, за све нас људски живот треба да представља ствар која је неприкосновена и о чијем одузимању ми не смемо да расправљамо.

Давид Ивановић, ученик 4. разреда,
Средња школа „Драгачево“, Гуча

СЕМИНАР „ИНТЕГРАТИВНИ ПРИСТУП У ВЕРСКОЈ НАСТАВИ“

Ка благословом нашег Епископа жичког господина Јустина, у организацији Епархије жичке, у Манастиру Студеници, 17. јуна 2017. године, за вероучитеље Епархије жичке одржан је акредитовани стручни семинар под називом „Интегративни приступ у верској настави“.

Аутори и реализатори програма су: доц. др Владан Тагаловић (Катедра за Свето писмо Новог завета - Православни богословски факултет у Београду), доц. др Србољуб Убипариповић (Катедра за литургику - Православни богословски факултет у Београду) и Снежана Павловић, дипломирани андрагог, саветник у предшколском и основном образовању и саветник за верску наставу у школи. Циљ семинара је јачање капацитета и професионалних компетенција наставника.

Сабрање је почело јутарњом молитвом и Светом Литургијом. Након Литургије и послужења које нам је подарило манастирско братство, чије гостопримство је било предивно, почели смо са радом.

Прво предавање је одржао доц. др Србољуб Убипариповић на тему „Богослужење као покретач креативности и иновације“. Тема открива креативни и иновативни приступ који сам процес учења види као облик богослужења. Савремена технологија у припреми и реализацији наставе омогућава боље разумевање уметности и стваралачких процеса који доприносе духовном и културном развоју друштва.

Уследио је кратки предах, где смо имали прилику да добијемо благослов и чујемо лепу реч од архимандрита Тихона, игумана ове свете обитељи. После овог духовног и телесног окрепљења наставили смо са радом.

Госпођа Снежана Павловић је реализовала предавање на тему „Интегративна настава и међупредметне компетенције ученика“. Тема је представила значај и

важност примене интегративног приступа у курикулуму кроз повезивање различитих активности и садржаја. Међупредметне компетенције се огледају у комбиновању знања, вештина и ставова који омогућавају

интеграцију у различите социјалне контексте и мреже, укључујући и оне које сада не познајемо. Ово предавање је својим присуством увеличао и отац Тихон, игуман манастира.

Након предавања уприличен је и заједнички ручак где нам се обратио и координатор за верску наставу наше Епархије отац Новица Благојевић. Потом су верочитељима подељене епархијске похвалнице за децу. Уз међусобне поздраве, у касним поподневним сатима, учесници су се упутили својим домовима ношени утисцима и пре свега благословом нашег Светог манастира.

Јелена Драгојловић,
вероучитељ у Ушћу и Студеници

ЛЕТОПИС БОГОСЛУЖЕЊА ЊЕГОВОГ ПРЕОСВЕШТЕНСТВА ЕПИСКОПА ЖИЧКОГ ГОСПОДИНА Г. ЈУСТИНА

ОД 19. МАЈА/1. ЈУНА ДО 15/28. АВГУСТА 2017. ГОДИНЕ

19. мај/1. јун (Свети свештеномученик Патрикије)

Епископ је служио у Рашки поводом заветине града (Мали Спасовдан). Доделио председнику Општине Рашка г. Игњату Ракитићу Епископску грамату добротвора.

✦ ✧ ✦

21. мај/3. јун (Св. цар Константин и царица Јелена; Преподобна Јелена Дечанска - Задушнице)

Поводом храмовне славе, Владика је служио у Цркви Св. цара Константина и царице Јелене у Ивањици. У наставку је служио помен страдалим борцима у последњим ратовима из ивањичког краја.

22. мај/4. јун (Силазак Св. Духа на апостоле - Педесетница; Св. муч. Јован Владимир, кнез српски)

Преосвећени је служио у Цркви Свете Тројице у Краљеву. Током ручка је уручена захвалница г. Радоману Луковићу, власнику ресторана „Завичај“ из Краљева.

✦ ✧ ✦

23. мај/5. јун (Духовски понедељак)

Владика је служио у храму Силаска Светог Духа на апостоле у Душковцима, поводом славе храма. Теолога г. Михаила Ђокића из Биоске рукоположио је у чин ђакона.

24. мај/6. јун (Духовски уторак)

Малим освећењем и Светом Архијерејском Литургијом Епископ је осветио новоподигнуту Цркву брвнару посвећену Светој Тројици у Драглици на Златибору. Епископске грамате добротвора добили су ктитор цркве г. Страхиња Кутлешић из Чачка, г. Миланко Јовановић из Доброселице, г. Десимир Марјановић из Доброселице, г. Милић Марјановић из Доброселице, као и Општина Чајетина.

29. мај/11. јун (Недеља прва по Духовима – Свих Светих; Преподобномученица Теодосија Тирска (Петровске покладе))

Његово Преосвештенство служио је у Храму посвећеном Преносу моштију Св. Николаја Мирликијског у Љутовници, где је надлежног пароха јереја Обрада Стевановића одликовао звањем протонамесника. У наставку је посетио велелепну цркву у Шилопају.

1/14. јун (Свети мученик Јустин Философ; Преподобни Јустин Телијски)

Поводом свога имендана, Епископ Јустин је служио у Саборном Храму Светог Саве у Краљеву.

5/18. јун (Недеља друга по Духовима; Св. свештеномученик Доротеј; Преподобни Петар Коришки)

Епископ је служио у Манастиру Клисури где је ђакона Михаила Ђокића из Бисоске рукоположио у чин презвитера. Епископске грамате добротвора за помоћ манастиру добили су г. Дејан и г. Соња Петровић из Меришона, г. Борко Николић из Чачка, г. Горан Лишанин, г. Димитрије Грујичић, г. Душан Мојовић, г. Мирољуб Ђурчић и г. Никола Ристић из Ивањице.

11/24. јун (Свети апостоли Вартоломеј и Варнава)

Господин Јустин је служио у Врњачкој Бањи у Цркви Рождества Пресвете Богородице. Затим је посетио Цркву Живоносног Источника у центру В. Бање, која је у завршним фазама изградње.

✠ ✠ ✠

✠ ✠ ✠

12/25. јун (Недеља трећа по Духовима; Преподобни Онуфрије Велики; Преп. Петар Атонски)

Владика је служио у Цркви Свете великомученице Марине у Атеници где је доделио Грамате добротворима градоначелнику Града Чачка г. Милуну Тодоровићу, г. Мићу Татовићу, г. Зорану Томићу и г. Слободану Миливојевићу из Горње Атенице, г. Милији Варкашевићу из Кулиноваца, г. Раду Обућини из Атенице и г. Милану Бојовићу из Чачка.

✠ ✠ ✠

15/28. јун (Св. пророк Амос; Св. муч. Кнез Лазар и сви Св. муч. српски - Видовдан)

На храмовну славу Светог великомученика Кнеза Лазара Епископ је служио у Матарушкој Бањи где је дипломираног теолога г. Николу Ђурчића из Чачка рукоположио у чин ђакона. Затим је припадницима Жандармерије у Краљеву пререзао славски колач.

19. јун/2. јул (Недеља четврта по Духовима; Свети апостол Јуда; Преп. Пајсије Велики; Свети Јован Шангајски)

Владика је служио у Цркви Св. цара Константина и царице Јелене у Коњевићима где је ђакона Момчила Славковића из Гуче рукоположио у чин презвитера. Епископске грамате добротвора овога храма добили су г. Мићо и г. Љиљана Татовић из Чачка.

✠ ✠ ✠

21. јун/4. јул (Свети мученик Јулијан Тарсијски; Преподобна Анастасија Српска)

У Манастиру Студеници на навечерје празника Свете Анастасије Српске, Владика је служио свеноћно бденије на којем је замонашио у чин схиме искушенике Горана Миливојевића и Драгана Радојевића, давши им монашка имена Лаврентије и Агапије. На Светој Литургији је у чин јерођакона рукоположио студеничког монаха Паладија (Вукшића).

✠ ✠ ✠

✠ ✠ ✠

24. јун /7. јул (Рођење Светог Јована Претече – Ивањдан; Св. Никита, еп. Ремезијански)

Епископ је служио у Љигу поводом храмовне славе, где је ђаконa Николу Ђурчића из Чачка рукоположио у чин презвитера.

✠ ✠ ✠

26. јун/9. јул (Недеља пета по Духовима; Преподобни Давид Солунски)

Преосвећени је началствовао евхаристијским сабрањем у Гучи, на којем је у чин ђаконa рукоположио Александра Јаћковића, дипломираног теолога из Краљева.

✠ ✠ ✠

29. јун/12. јул (Свети апостоли Петар и Павле - Петровдан)

У навечерје празника Владика је служио у Ласцу на Јелици, а на сам дан празника у Витковцу, поводом храмовне славе. Звањем протонамесника одликовао је о. Александра Тодоровића, пароха витковачког.

1/14. јул (Свети мученици и бесребреници Козма и Дамјан)

Господин Јустин је служио у Саборном храму Светог Саве у Краљеву.

✠ ✠ ✠

20. јул/2. август (Свети пророк Илија – Илиндан; Свети Илија Грузијски)

Владика је служио у Сечој Реци поводом заветине села и освештао Христову икону у мозаику.

✠ ✠ ✠

24. јул/6. август (Недеља девета по Духовима; Св. вел.муч Христина; Преп. Поликарп Печерски; Св. муч. пребиловачки и доњохерцеговачки)

Поводом увођења у трон епископа милешевских г. Атанасија (Раките), Епископ Јустин је саслуживао Патријарху српском г. Иринеју у Манастиру Милешеви.

✦ ✨ ✦

✦ ✨ ✦

30. јул/12. август (Преподобна мати Ангелина Српска)

Преосвећени служио у Закути, поводом храмовне славе.

✦ ✨ ✦

31. јул/13. август (Недеља десета по Духовима; Св. мученик Евдоким; Св. мученица Јулита (Госпојинске покладе))

Епископ Јустин је саслуживао Патријарху српском г. Иринеју у Нишу поводом устоличења г. Арсенија (Главчића) за Епископа нишког.

✦ ✨ ✦

2/15. август (Пренос моштију Светог првомученика и архијакона Стефана)

Владика је служио у Манастиру Жичи поводом славе параклиса.

6/19. август (Преображење Господње)

Поводом славе храма Епископ је служио на Златибору, где је ђакон Драгана Милованчевића из Чачка рукоположио у чин презвитера, а студента Богословског факултета г. Александра Јелића са Златибора рукопроизвео за чтеца. У повратку посетио братство Манастира Преображења Господњег на Овчару.

✦ ✨ ✦

7/20. август (Недеља једанаеста по Духовима. Свети преподобномученик Дометије; Преподобни Ор)

Господин Јустин је свештенослужио у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Горичанима.

13/26. август (Свети мученик Иполит (Оданије Преображења))

Његово Преосвештенство је служио у Храму Светог Саве у Краљеву.

14/27. август (Недеља дванаеста по Духовима; Свети пророк Михеј (Предпразништво Успенија))

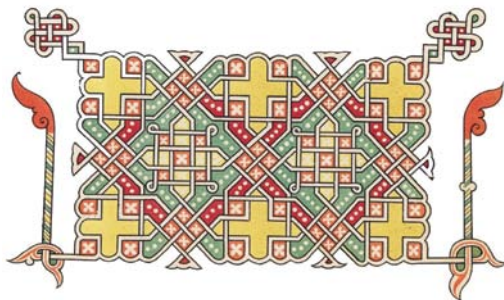
Епископ је служио у Манастиру Светог Николаја Мирликиског у Жевици.

15/28. август (Успеније Пресвете Богородице – Велика Госпојина)

Поводом храмовне славе, Владика је служио у Храму Успења Пресвете Богородице у Чачку, где је прељинског ђакона Предрага Радојевића рукоположио у чин презвитера.

приредио:

протођакон Александар М. Грујовић

Манастир Жежевица, 27. 08. 2017.

Михајло Пупин
Христов Светосавац
рад Паје Јовановића

